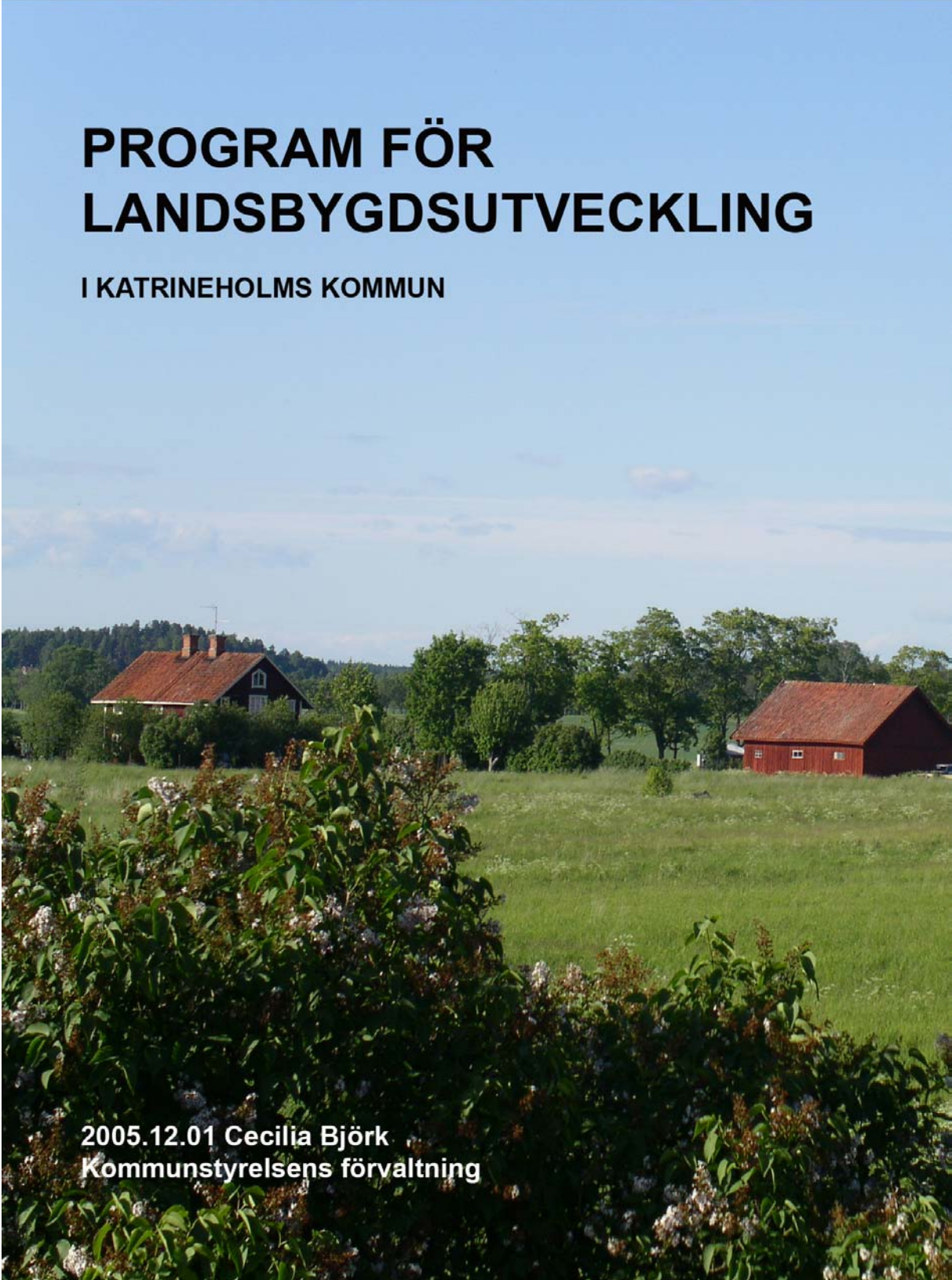

PROGRAM FÖR LANDSBYGDSUTVECKLING

I KATRINEHOLMS KOMMUN

2005.12.01 Cecilia Björk
Kommunstyrelsens förvaltning

Program för landsbygdsutveckling i Katrineholms kommun

2005-08-23/C Björk
2005-09-14
2005-10-06
2005-10-31
2005-11-07
2005-11-14
2005-11-17
2005-11-22
2005-11-29
2005-12-01

Innehållsförteckning

Uppdraget	3
Inledning	4
Omvärld	6
Katrineholms landsbygd	10
Demokrati och förankring	12
KS resa på landsbygden	
Service	15
Skola	
Butik på landet	
Äldreboenden	
Samlingsplatser	
Sommarboende	
Boende	18
Lantbo 05	
Marknadsföring av befintliga bostäder	
Sommarboende blir permanentboende	
Kommunikationer	22
Vägar	
Cykelbanor	
Kollektivtrafik	
IT och mobiltelefon	
Kultur	24
Unika kulturtillgångar	
Kulturellt intressanta tillgångar	
Statistik kring jordbrukets utveckling	
Näringsliv	27
Företag på landsbygden	
Turism	
Myndighetskontakter	
Sammanställning av enkät	
Förslag	35
Bilagor	37

Uppdraget

Den 26 februari 2003 beslutade kommunstyrelsen att ett ”Program för landsbygdsutveckling” skulle upprättas för Katrineholms landsbygd.

Direktiven i sammanfattning

Programmet ska omfatta hela livsmiljön med boende, arbete och kommunikationer som viktiga delar. Vision 2010 beskriver Katrineholm som en attraktiv kommun med en levande landsbygd med goda livs- och boendemiljöer samt ett utbrett näringsliv. En viktig målsättning i visionen är att ge fler människor möjlighet att bo och verka på landsbygden.

De människor som bor och verkar på landsbygden ska vara delaktiga i utformningen av programmet för den egna bygden. Sockenråd, hembygdsföreningar och övriga föreningslivet bör engageras i arbetet.

En viktig fråga är boendet på landsbygden. Kan vi åstadkomma nya bostäder på landet samtidigt som vi behåller det karakteristiska kulturlandskapet?

Vision 2010 pekar ut utveckling av företagande på landsbygden som ett viktigt mål. Vilka lokala utvecklingsmöjligheter finns? Hur kan vi locka nya företag till landsbygden? Kan turistnäringen utvecklas?

Kommunikationerna både inom kommunen och för arbetspendling ut från kommunen spelar en allt viktigare roll för många kommuninvånare idag. Hur ska kollektivtrafiken se ut för att göra maximal nytta för landsbygden?

Många övriga frågor som är viktiga för livsmiljön på landsbygden behöver belysas såsom; tillgång till IT-teknik, service, skolor och kulturaktiviteter. Samverkan och nätverksbyggande behöver utvecklas.

Resultat

Utredningen ska utmynna i ett antal konkreta åtgärdsförslag som ska bidra till utvecklingen på landsbygden i enlighet med Vision 2010. Den totala livsmiljön ska belysas.

Inledning

Detta landsbygdspolitiska program består av

- en kortfattad allmän beskrivning av landsbygden,
- ett försök till analys av och förslag till positionering och marknadsföring av Katrineholms landsbygd
- rapporter från olika projekt som bedrivits under projektiden och vad dessa resulterat i
- konkreta förslag på åtgärder som bör genomföras framöver.

Programmet gör inte anspråk på att vara en heltäckande redogörelse över allt som har med landsbygden att göra utan fokus har lagts på vissa frågor.

För framtiden på Sveriges landsbygd finns flera statliga utredningar och dokument att ta del av. Det finns dock inga tecken på att man från centralt håll är beredd att inleda någon större satsning på landsbygden. Den övergripande statliga landsbygdspolitiken finns inte redovisad i denna rapport. Utvecklingen inom EU:s regionalpolitik kommer dock att vara av stor betydelse för den svenska landsbygden.

Jord- och skogsbruk är de självklara basnäringarna på landsbygden. De skapar förutsättningen för själva landsbygdsbegreppet. Dessa näringar styrs av omfattande statliga och överstatliga regler och påverkas i stort sett inte av kommunala beslut. Denna rapport koncentrerar sig på sådana områden där kommunen kan påverka utvecklingen.

Det är olika faktorer i omvärlden som påverkar landsbygdens utveckling. Kommunen är en av många aktörer i en komplex verklighet. Detta program behandlar kommunens möjligheter att påverka utvecklingen och strategier för detta.

Programmet behandlar området utanför tätorten Katrineholm. Tätorten Valla med sina 1600 invånare är speciell genom sin storlek och tydliga tätortskaraktär. Hur Valla bör utvecklas kräver en egen utredning.

Katrineholm har en fantastisk landsbygd med stora kulturella värden. Katrineholms läge i Sörmland och Mälardalen nära Stockholm och Norrköping gör att kommunen har goda förutsättningar till en positiv befolkningsutveckling i framtiden. Det handlar om att sätta ner foten och bestämma vilken position Katrineholms kommun ska inta. Vad vill vi fylla för funktion i regionen? Vad vill vi förknippas med?

Förutsättningarna för landsbygden idag är relativt goda. Skolor, skolskjutsar, ålderdomshem och till viss del affärer samt andra viktiga samhällsfunktioner finns väl spridda runt om i hela kommunen. Visst, det kan alltid bli ännu bättre, men trots allt är Katrineholms landsbygd idag en levande landsbygd – ingen glesbygd.

Företagande, boende, service, kommunikationer och kultur är som kommunicerande kärnl när det gäller att skapa förutsättningar för det goda livet på landsbygden. Läger affären ner, flyttar människor därifrån osv. Samtliga faktorer är därför viktiga att värna och utveckla.

Strategin med detta program är att under olika skeden under projektiden sätta fokus på olika frågor genom att lägga fram delrapporter och genomföra projekt. Det är ett försök att istället för att leverera en tjock slutrapport som riskerar att bli en hyllvärmare, aktivt arbeta med varje delfråga för sig.

Denna rapport behandlar därför kortfattat både de projekt som startats och genomförts under projektiden samt nya förslag på åtgärder som bör genomföras framöver.

Samarbete

Kontakt med företrädare och medlemmar i sockenråd och bygdeföreningar har hållits kontinuerligt. Rapporten om företagande på landsbygden har tagits fram tillsammans med företrädare för de tre företagarföreningarna på landsbygden, Företagsamma Julita, Företagarföreningen Medvind i Valla - Sköldinge samt Björkviks Företagarförening.

Åsa folkhögskola har medverkat i en seminarierie, kontaktperson Siv Nietsch.

Vad gäller butiker på landsbygden har samarbete skett med Rolf Andersson på Länsstyrelsen och med Thord Johansson på FLF (föreningen landsbygdshandelns främjande).

Avsnittet om omvärldsanalys har utarbetats i samråd med Mats Hedberg, Kommunstyrelsens förvaltning.

Angående samlingslokaler på landsbygden har samarbete skett med Gunnar Berglund, Kommunstyrelsens förvaltning.

Karin Wadman på Kommunstyrelsens förvaltning har hjälpt till med statistiska uppgifter.

Turismrapporten och rapporten om Företagande på landsbygd har tagits fram i samarbete med Kristina Simonsson, Näringslivskontoret, som också fungerat som samtalspartner och inspiratör för programmet som helhet.

Hantering av rapporten

Programmet läggs fram för kommunstyrelsen i december 2005. Därefter föreslås att det skickas ut på remiss till sockenråd, bygdekommittéer, landsbygdsföretag, angränsande kommuner, länsstyrelsen, glebygdsverket, m fl i syfte att fånga upp synpunkter och sprida information om programmet. Synpunkterna bedöms och förs in i det slutliga dokumentet. Programmet används därefter som planeringsunderlag i kommande budgetarbete.

Projektet ”Program för landsbygdsutveckling” avslutas den 31 dec 2005.

Omvärld och framtid för landsbygden

Sveriges befolkning har ökat kraftigt det senaste decenniet. Ökningen är koncentrerad till större städer med universitet och högskolor. 189 av landets 290 kommuner har under åren 1990-2003 minskat sin befolkning. Det är främst på landsbygden och i mindre tätorter som antalet invånare minskat. Ca 25 % av landets invånare lever på landsbygden eller 2,3 miljoner svenskar (2005).

Stora befolkningsminskningar brukar hänga samman med en åldrande befolkning. Tillväxt brukar hänga samman med en förnyring av befolkningen.

För Katrineholms kommuns del så har befolkningen på landsbygden minskat något för varje år. År 2000 bodde drygt 11.000 personer i kommunen i mindre tätorter eller på landsbygden i kommunen, år 2004 var siffran 10.650. En svag men tydlig minskning.

Olika områdestyper

Glesbygdverket klassificerar olika områdestyper enligt följande:

- Glesbygd – område med mer än 45 min bilresa till tätort med mer än 3 000 invånare
- Tätortsnära landsbygd – område med 5 – 45 min bilresa till tätort med mer än 3 000 inv
- Tätort – ort med mer än 3 000 inv och området inom 5 minuters bilresa från tätorten.

Detta innebär att Katrineholms landsbygd enligt denna definition räknas som tätortsnära landsbygd.

Katrineholms kommuns ambitioner för landsbygden

Ett övergripande mål Katrineholms kommuns budget för 2006 och planering för 2007-08 under rubriken "Ortsutvecklingsperspektivet" är "Levande landsbygd och attraktiva livsmiljöer". Vad innebär detta och hur avser de kommunala nämnderna att bidra för att uppnå detta mål?

Barn- och ungdomsnämnden menar att tillgången till förskola och skola av god kvalitet är en viktig faktor då barnfamiljer väljer bostadsort. Nämnden har för avsikt att behålla samtliga skolor i kommunen trots att elevunderlaget minskar kraftigt under perioden. Tillgången till fritidsgårdar är också betydelsefull.

Byggnadsnämnden menar att byggande på landsbygden ska främjas för att bidra till bevarande och utveckling av befintlig service och kollektivtrafik. Ändamålsenliga strukturer av bebyggelse, grönområden, kommunikationsleder och andra anläggningar ska också främjas.

Gemensamma nämnden arbetar ortsutvecklande genom projektet Lära Nära.

Kultur- och konsumentnämnden menar att filialbiblioteken ska bevaras och utvecklas till attraktiva mötesplatser för kultur, information och lärande. Kulturverksamheten och turistnäringen på landsbygden ska utvecklas.

Servicenämnden har antagit ett verksamhetsmål som syftar till att förbättra förutsättningarna för lokala producenter att lämna anbud till kommunen.

Teknik och fritidsnämnden satsar på trafiksäkrare miljöer för oskyddade trafikanter genom att bygga gång- och cykelvägar i Forssjö och i Björkvik.

Kommunstyrelsen ska bidra till att uppnå målet genom att säkerställa att det finns ett målmedvetet arbete med att förbättra kommunikationerna. Vidare ska man tillhandahålla metoder och verktyg som skapar förutsättningar för en levande landsbygd. KfV-regionen ska framstå som Stockholm Countryside. Andelen hushåll med möjligheter till bredbandsuppkoppling i kommunen ska öka till 99%. Julita Gårds potentiella utvecklingsmöjligheter ska bedömas.

Möjligheter för landsbygden

Vad finns det då för framtidutsikter för landsbygden? Om vi i denna rapport fokuserar på möjligheterna så kan vi se många möjligheter för landsbygden i framtiden. Det gäller att skapa ett gott värderingsklimat för landsbygdsbegreppet. Att bo på landet ska uppfattas som någonting positivt.

Vilka fördelar/kvaliteter har Katrineholms kommun framförallt med tanke på landsbygdsboende?

- En vacker landsbygd och fin natur.
- Snabba, täta kommunikationer till/från Stockholm

- Billiga huspriser jämfört med storstadsområden
- Goda möjligheter att ha djur – hästar/höns/hundar
- Små, bra landsbygdsskolor
- Ett rikt föreningsliv för barn/ungdomar/äldre
- Nära till beslutsfattare/möjlighet att påverka

Att det finns arbetstillfällen som ger en hyfsad inkomst är en förutsättning för att livet på landsbygden ska blomstra. Livet på landsbygden är omväxlande och innebär ofta att vardagen och fritiden växer samman. Man blir en mångsysslare på landsbygden. Man kan kanske vara arbetslös men inte sysslös på landet.

Antalet jordbruksföretag i kommunen minskar stadigt. År 1981 fanns 433 företag, år 2003 fanns 326 stycken. Det finns dock nya möjliga arbetsområden att kombinera med jordbruket.

Exempel på utvecklingsområden

- Mindre gårdsmejerier och slakterier kan etablera sig på en lokal marknad
- Mer omfattande odling av energigrödor
- Lokalproducerad mat – bondens marknad
- Landsbygden blir fritidsområde för storstaden
- Turism och upplevelsebaserade tjänster
- Nya typer av vård och rehabiliteringstjänster

Vidgade arbetsmarknader och större pendlingsregioner gör att arbetsmarknaden blir större. Distansarbete blir allt vanligare. Kanske kan vissa arbeten skötas hemifrån en dag i veckan i lugn och ro så att pendlaren bara behöver pendla fyra dagar i veckan.

Idag har många människor behov av två världar, dels av storstaden snabba puls och dels av den totala rekreationen i naturen. På landsbygden kan den stressade företagaren finna vila och inspiration mellan uppdragen. Landsbygdsboende kan därför vara attraktivt för egna företagare med kunskapsföretag som pendlar till storstaden ett par dagar i veckan och som i övrigt kan arbeta hemifrån. Det kan också bli en trend med landsbygdsboende för konsulter t ex fotografer, arkitekter, reklamare, revisorer, journalister, tecknare, översättare m fl.

Landsbygd och kultur hör ihop på många plan. Att utveckla, samordna och paketera kulturaktiviteter på landsbygden är en meningsfull uppgift. Kopplingen mellan entreprenörskap och kultur är viktig att den utvecklas så att kulturarbetarna får bättre möjligheter till försörjning genom sitt arbete. Det är alltså viktigt att kommunen är attraktiv för kulturarbetare.

Att vara positiv till nybyggande på landsbygden från kommunens sida är viktigt. I Katrineholms kommun är man det och genom projektet Lantbo 05 finns också ett rejält antal tomter att tillgå. En betydelsefull åtgärd när det gäller boende, vore att luckra upp strandskyddet på vissa utpekade platser. Många, många människor vill bo med sjöutsikt.

Hinder för landsbygden

Det som talar emot landsbygdsboende idag är bilberoendet med höga bensinpriser och många skjutsningar framförallt för barnfamiljer. Är man företagare på landsbygden som har anställda så måste de anställda ha bil eftersom de kollektiva transporter ofta inte passar.

Att bo på landsbygden innebär också att det är långt till mycket, långt till service och t ex kultur. Långt till arbetsplatsen om man inte jobbar hemifrån.

Skavsta skapar möjligheter

En titt på kartan ger att det finns två stora huvudstråk från Stockholm/Södertälje:

Västerut - E 20 och Svealandsbanan gynnar stråket mot Eskilstuna och Örebro.

I sydvästlig riktning - E4 och kommande Ostlänken gynnar stråket mot Nyköping och Norrköping

Triangeln som bildas mellan dessa huvudstråk består av KfV-regionen. Den kan kännas som en bortglömd bit av Sörmland. Men låt oss vända och vrida på situationen och fundera på vad Katrineholm är bra på och vad som är karaktäristiskt för oss och hur vi kan utnyttja den mittemellansituation vi hamnat i. I turistsammanhang är tätorten Katrineholm troligen inte särskilt attraktiv. Den saknar både de attribut små mysiga trästäder har och det affärliv storstäderna kan erbjuda. Däremot är ju landsbygden väldigt fin. Då är idén om att vara Stockholms landsbygd - Stockholm Countryside - en möjlig positionering. Det är som Ishotellet i Jukkasjärvi. Man gör något bra av sina förutsättningar helt enkelt - hur de än ser ut.

Mitt i triangeln ligger regionens trumfkort Skavsta! Med Skavsta får vi tillgång till hela Europamarknaden när det gäller turister. Med Skavsta har regionen en enorm potential för utveckling.

För att positionera sig i regionen så är en möjlighet att Katrineholms kommun i turistsammanhang marknadsförs som "Stockholm countryside". Rejåla kliv har redan tagits i denna riktning. Projekten "Lantbo 05" fokuserar på landsbygdsboende liksom "Tillväxt häst" som består av entreprenörer inom hästnäringen på landsbygden. Turistsajten "Stockholm countryside" vänder sig till många av Ryan Airs destinationer.

Namnet Stockholm Countryside har en bra positiv klang och är också väl förankrat och inarbetat hos KfV,s företagare som samarbetar under det varumärket på webben. Det finns förfrågningar från andra kommuner som vill använda namnet Stockholm Countryside. Varumärket är dock skyddat hos PRV och ägs av Katrineholms kommun.

Stockholm Countryside bör utvecklas. Det är dock ett grannlaga arbete att både värna turistföretagen i kommunen och att samarbeta i turistfrågor över kommungränserna. Turisterna märker inte när de passerar en kommun eller länsgräns. Samtidigt är det lätt för en mindre kommun som Katrineholm att hamna i bakvattnet av de större kommunernas mer omfattande marknadsföring. Vill de omkringliggande Sörmlandskommuner samarbeta runt Stockholm Countryside så skulle en eventuell lösning kunna vara att kommunerna öster ut kallar sig Stockholm Seaside och norr ut Stockholm Lakeside. Så kan alla kommuner marknadsföras under samma hatt men ändå med en egen inriktning.

När kommunen väl satt ner foten och bestämt sig för vad man vill satsa på för varumärke gäller det att få ut budskapet. Här måste man dock fundera ordentligt på om det är rätt att satsa allt på landsbygden. Trenden är trots allt att befolkningen minskar på landsbygden.

Om landsbygden väljs som varumärkesbärare för kommunens turismsatsning så handlar det om att utarbeta en tydlig strategi och satsa helhjärtat och långsiktigt och uthålligt. Vad kan Skavsta bidra med för att utveckla kommunen? Hur kan vi samarbeta med Dot Gade/Skavsta, Ryan Air och Nyköpings kommun? Hur kan vi utveckla intressanta paket för landsbygdsturismen? Hur kan vi skapa och stödja entreprenörskap för boende, mat, upplevelser och kultur? Hur kan vi stärka landsbygdkänslan i hela kommunen?

Att hålla kulturlandskapet öppet blir en viktig fråga. Strategier för detta måste utarbetas tillsammans med landsbygdsbefolkningen och länsstyrelsen.

Kommunala satsningar på landsbygden

Katrineholms kommun har även under senare år satsat på landsbygden bland annat genom att behålla samtliga landsbygdsskolor och se till att de har bra bibliotek. Detta är en politisk prioritering. Krasst ekonomiskt skulle det bli billigare för kommunen att lägga ner ett par skolor. Även samtliga äldreboenden på landet har behållits.

Landsbygdsborna älskar landsbygden och tycker ofta att det satsas för lite på landsbygden. Verkligheten är dock att befolkningen sakta minskar och barnantalet sjunker kraftigt. Hur ska då kommunen ställa sig till satsningar på landsbygden?

Slutsatsen i denna rapport är att den kommunala ekonomin i stort, vilket gäller för hela landet, inte visar några tecken på att förbättras. Tvärtom kommer framöver ökningen av många äldre - äldre att kräva ökade kommunala insatser. Ett rimligt förhållningssätt för kommunen när det gäller landsbygden är att så långt som möjligt effektivisera de kommunala kostnaderna på landsbygden och fokusera insatserna på vissa satsningar.

De mindre tätorterna är viktiga både för dem som bor i dem och för den omgivande landsbygden. Kommunalt finansierade verksamheter eller verksamheter som kommunen ger bidrag till bör så långt som möjligt koncentreras till skolan eller äldreboendet. Övriga kommunalt ägda lokaler bör säljas. Skolan och äldreboendet är grunden i tätorten. En trevlig centrumpunkt bör tillskapas i de mindre tätorterna med några sittplatser och planteringar där så är lämpligt. Trafikmiljöerna genom tätorterna bör göras säkra. Kollektiva kommunikationer bör finnas. Affären bör stödjas genom att kommunen undersöker möjligheten att helt eller delvis upphandla den som lokal leverantör av varor till skolan och äldreboendet. Ett snabbt införande av 24-timmarsmyndigheten ger landsbygdsborna bättre kommunal service. En skyltning med sockennamn längs vägarna skulle stärka landsbygdens identitet.

För att utveckla de mindre tätorterna krävs uppfinningsrikedom och god vilja till samarbete. Säkert kan nya spännande sätt att samverka uppstå om viljan finns. Landsbygdsborna får nog räkna med att acceptera att en stor del av den kommunala servicen finns inne i tätorten som bad och sportcentrum. Att kommunen bygger upp service i varje tätort är inte försvarbart kostnadsmässigt, dels vad gäller investeringskostnader men framförallt blir den kommunala budgeten låst i framtida drift- och underhållskostnader.

Det gäller att kommunicera detta budskap på ett positivt sätt. Det är ju mycket positivt att kommunen har ambitionen att så långt som möjligt behålla alla landsbygdsskolor. Bygden måste då också ha förståelse för att detta är ett stort beslut som kräver flexibilitet, samordning och kompromisser. Sker detta kan resultatet troligen bli positivt.

Katrineholms landsbygd

Julita socken

Julita består av ett varierat och öppet landskap omgivet av skogsmark - ett levande jordbrukslandskap mellan sjöarna Aspen, Hjälmarens och Öljaren. Julita är en mycket gammal kulturbygd med gott om fornlämningar. Här ligger Julita Gård – Sveriges lantbruksmuseum, en omtyckt besöksattraktion på resterna av ett medeltida kloster. Inom socknen finns fyra berömda herrgårdar: Julita, Gimmersta, Ås och Fogelstad. Vid Fogelstad låg den berömda Kvinnliga medborgarskolan.

I Julita socken finns barnomsorg och skola för barn upp till sjätte klass, distriktssköterskemottagning, bibliotek, gymnastikhall, tennisbana, fotbollsplaner, motionsspår, livsmedelsbutik – Sveriges största landsbygdsbutik, bensinstation och värdshus.

Floda socken

Det är lätt att hitta till Flodafors, centrum i Floda socken. Den resliga kyrkan - som är en av landets största landsortskyrkor med välkända valvmålningar av Albertus Pictor – syns vida omkring. Det är inte bara kyrkan som ger trakten dess karaktär; det här är också de stora gårdarnas bygd. Sjöar, skogsområden och åsar med enbackar bryter här och var av slättlandskapet kring gårdarna.

I Floda socken finns barnomsorg och skola för barn upp till sjätte klass, bibliotek, gymnastiksal och fotbollsplaner. Föreningslivet är rikt med bland annat bygdeutvecklingsgrupper, bygdegårdsföreningar och hembygdsförening.

Östra Vingåkers socken

Nära stan, men ändå ren landsbygd. Det är Östra Vingåkers socken. Här finns allt, säger de som redan bor här. Trolsk skog med doft av mossa möter backar med björkar och enar. Torpens enkelhet skiner av stolthet bredvid gods och modern villabebyggelse.

I gränstrakten mellan Östra Vingåkers och Katrineholms centralort ligger Sjöholms skola med verksamhet upp till femte klass.

Sköldinge socken

Sköldinge är en liten, rikt varierad socken. Jordbruket och det öppna landskapet finns där, men Sköldinge är även ett stationssamhälle med industritradition. Folkbildningen hör också hit, här finns Åsa folkhögskola som grundades i slutet av 1800-talet och som fortfarande är aktiv.

I Sköldinge finns bland annat barnomsorg och skola för barn upp till sjätte klass, distriktssköterskemottagning, bibliotek, samlingslokal, gymnastikhall, fotbollsplaner, tennisbana och motionsspår.

Valla är kommunens näst största tätort. Kring en centrumbebyggelse av äldre typ finns ett modernt villasamhälle. Här finns bland annat grundskola, samlingslokal, badhus, gymnastikhall, fotbollsplaner, tennisbana, motionsspår, gokartbana och pistolskyttebana. Andra serviceinrättningar som finns i Valla är distriktssköterskemottagning med barnavårdscentral, livsmedelsbutik och restaurang.

Lerbo socken

Lerbo socken är en tätortsnära landsbygd vars främsta karaktärsdrag är de ständiga skiftningarna mellan öppna, odlade ytor och små skogspartier. De slingrande vägarna i det kuperade landskapet ger hela tiden nya utblickar och perspektiv. Trakten är rik på djur, både tamboskap i hagarna och vilda djur i skogarna. Lerbo gränsar till tätorten Valla.

Stora Malms socken

I Stora Malm ligger storgodset Ericssberg som i egenskap av markägare har stort inflytande över av socknen. Landskapet består av ett odlat jordbrukslandskap och många äldre byggnader finns bevarade.

Forssjö är ett modernt villasamhälle med skola, bibliotek och fotbollsplaner. Här ligger ett av landets modernaste sågverk. Strax intill ligger slalomanläggningen – Spökbacken.

Björkviks socken

Björkvik är en jordbruksbygd som gränsar till de djupa skogarna i Kolmården. Här finns gott om utflyktsmål med spännande sevärdheter och badvänliga sjöar. En av Sörmlandsledens populäraste etapper går genom Björkvik. Det är en viltrik trakt med älg, rådjur, hjort och en stor vildsvinsstam. På- och avfarten E4-Björkvik gör det enkelt att bo i Björkvik och dagpendla till arbetet i Stockholm. Närheten till Skavsta flygplats innebär att man snabbt når flera av Europas storstäder. Flygplatsen innebär också en växande arbetsmarknad.

I Björkvik finns barnomsorg och skola upp till sjätte klass, distriktssköterskemottagning, idrottshall, idrottsplats, motionsspår, livsmedelsbutik och hembygdsgård. Här finns många små företag och ett rikt föreningsliv.

Demokrati och förankring

Sockenråd

I de flesta socknar finns ideella sammanslutningar som arbetar för olika bygdefrågor. Dessa kallas sockenråd eller i Björkvik – bygdekommittén. Stora Malm saknar sockenråd. Kommunen har under ett antal år avsatt 100 000 kronor i budgeten som utvecklingsmedel för sockenråden.

Dessa medel hanteras av näringslivskontoret. Följande regler gäller i korthet. Varje sockenråd som söker får ett grundbidrag. Välkomnande av nyinflyttade till socknen ger betalt per nyinflyttad med 100 kr/person. För särskilda projekt kan pengar sökas av varje sockenråd. Denna möjlighet utnyttjas i varierande utsträckning. Kommunbygderådet som är en sammanslutning bestående av en representant från varje sockenråd har varit rådgivande i bedömningen om vilka projekt som bör beviljas. Här föreslås dock att kommunen i fortsättningen ensam gör den bedömningen för att undvika intressekonflikter mellan sockenråden.

Seminarieserie

Arbetet med landsbygdsutveckling ska, enligt uppdragsbeskrivningen, ske i nära samarbete med invånarna på landsbygden. Under projekttiden har många kontakter tagits med sockenråd, bygdeföreträdare och föreningar på landsbygden i olika frågor. Alla sockenråd/bygdekommittéer har besökts.

En seminarserie för alla intresserade på landsbygden startades i november 2003. Inbjudan gick ut via sockenråd och annonsering i lokalpressen. Seminarierna genomfördes i samarbete med Åsa folkhögskola.

Första mötet var en ”Inspirationsdag” på Åsa folkhögskola den 22 nov 2003. Föreläsare var Jan Amcoff från Uppsala universitet, som talade om befolkningsutveckling under rubriken ”Läget i Mälardalen idag och imorgon” samt Leif Karlsson från Värmland som berättade om kooperativa lösningar under rubriken ”Utveckling av lokala projekt”. Efter föreläsningarna diskuterades utvecklingsfrågor. Drygt 30 personer deltog.

Den 24 jan 2004 fortsatte serien med en ”Arbetsdag”. Deltagarna delades upp sockenvis och arbetade med att inventera vad som fanns i den egna socknen, vilka förutsättningar som fanns och tänkbara utvecklingsmöjligheter. Resultatet redovisades för alla deltagare. Många deltagare förvånades över vilka stora möjligheter och resurser som finns i den egna socknen.

KS resa på landsbygden 2004-05-12 till Julita, Floda och Björkvik

Under de första ”inspirationsdagen” talade Leif Karlsson från Värmland om vikten av personliga möten mellan politiker och bygdeföreträdare. Det tredje steget i seminarserien beslöts därför ske enligt denna modell.

Den 12 maj 2004 besökte kommunstyrelsen i Katrineholm olika delar av landsbygden per buss. På varje plats mötte bygdeföreträdare upp och berättade om bygdens förutsättningar och problem. Nedan följer en kort sammanfattning av de frågor som diskuterades under besöken. Sockenråden fick också erbjudande om ett uppföljningsmöte efter besöket för att diskutera hur de lämnade synpunkterna hanterats. I Julita och Björkvik har sådana uppföljningsmöten genomförts.

Julita

- Fler boende i bygden behövs. Detaljplanerna runt Åsköping bör förnyas.
- Bättre underhåll på vägarna i socknen är nödvändigt.
- Återställ det kommunala bidraget till enskilda vägar till 2001 års nivå.
- En rondell bör byggas på väg 214 vid avfarten till Öljevi och Åsköping.
- Gatumiljön mellan Julitahallen och skolan bör göras trafiksäker för barn och gamla.

- Vissa byggnader som ägs av KFAB i Åsköping utnyttjas ej; Gamla apoteket, del av Almgårdens annex, ”radonvillan” på Doktorsvägen. Dessa vill sockenrådet utveckla.
- Fiskeboda bör utvecklas, kommunen bör lösa de juridiska frågor som förhindrar detta.
- Kommunen bör påverka Vägverket att tillåta sockenskyltar.
- Julita sockenråd vill vara en aktiv samrådspartner i frågor som berör socknen.

Uppföljning hos Julita sockenråd den 27 april 2005

Kravet på bättre vägunderhåll har framförts till Vägverket. Detta har bl a resulterat i upprustning av vägen till Julita och Österåker via Gropptorp.

Projektering pågår för att göra gatumiljön genom Åsköping trafiksäker. Pengar finns avsatta i Tekniska nämndens budget för 2005.

Apoteksvillan avses att säljas när frågan om var pensionärerna ska vara lösts. ”Radonvillan” har sålts och är bebodd. Annexet undersöks om det kan användas till ungdomsbostäder.

Angående Fiskeboda har kontakter tagits.

Det kommunala vägbidraget återinförs from 2006.

Floda

- Utveckling och bevarande av sockenstugan. Att kommunen kvarstår som ägare till byggnaden som är den enda stora samlingslokalen i Flodafors.
- Bevarande och utveckling av Flodafors skola.
- Floda sockenråd vill vara remissinstans i kommunala frågor som rör bygden.
- Att kommunen påverkar vägghållare att hålla vårt vägnät i gott skick. Viktigt för utveckling av bygden, näringsliv och turism.
- Utveckling av övrig infrastruktur, bredband mm.
- Att bidragen till sockenrådet höjs. Vi har egen föreningslokal och jobbar helt ideellt för bygdens och kommunens bästa.
- Finns möjligheter till utlokaliserade äldreboenden i landsbygdsmiljö? Varför skall man in till centralorten när man blir gammal?
- Fortsatt dialog för vidare utveckling av bygden t ex ekoturism.

Floda sockenråd har erbjudits uppföljning

Vägar i Floda socken har rustats upp.

Bredbandsutbyggnad pågår i samverkan med hela länet. Beräknas var klar till sommaren 2006.

Björkvik

- Byggande av en gång- och cykelväg mellan Sandviksvägen och Björkviksgården.
- Samarbete med kommunen ang marknadsföring av lediga tomter.
- Ny lokal för Björkviks butik (kommunen är ej direkt berörd)
- Filadelfiahuset skulle kunna användas som ett bygdekontor av föreningar, för samhällsinformation och turistinformation samt som lokal mötesplats.
- Klubbtorps gård ägs av kommunen. Bygdekommittén vill utveckla detta som ”gästgiveri” med övernattnings och matservering.
- Fler seniorboenden önskas.
- Mer aktivitet i praktisk turismsatsning från kommunens sida.
- Finansieringen av ovanstående projekt föreslås ske genom försäljning av Nymanska villan och distriktsköterskemottagningen samt köp av Filadelfiahuset.

Uppföljning hos Björkviks bygdekommitté 7 mars 2005

Gång- och cykelvägen planeras att byggas ut genom samverkan mellan olika parter. Medel finns avsatta i 2006 års budget för teknik och fritidsnämnden.

Björkviks butik har brunnit ner. Kontakter hålls mellan företrädare i Björkvik och kommunen om hur dels den akuta situationen ska lösas dels hur en ny butik på sikt ska kunna byggas/drivas. Utredning pågår om hur de kommunalt ägda fastigheterna ska användas/säljas i framtiden.

Annonser

Den 12 oktober 2005 annonserades i Katrineholms Kuriren om möjligheten för landsbygdsborna att lämna synpunkter till detta program för landsbygdsutveckling.

Fortsatt arbete

Sockenråden har en mycket viktig uppgift på landsbygden. Valla-Sköldinge sockenråd och Björkviks bygdekommitté ger regelbundet ut bygdeblad med lokala nyheter som förstärker känslan för bygden. Andra sockenråd arbetar aktivt med andra frågor.

Viktigt är att kommunen rådgör med sockenråden i de frågor som rör landsbygden. Deras arbete för bygden är viktigt att det uppmärksammas genom att kommunen samlar till t ex gemensamma informationsmöten minst 1 gång/år, skickar information i aktuella ärenden, kanske någon inbjudan till ett evenemang/seminarier då och då eller erbjuder viss utbildning för ledamöter i sockenråden. Kort sagt visar att man använder, uppskattar och ser sockenrådets arbete. Detta görs i viss utsträckning redan idag.

En kontaktperson bör utses för landsbygdsfrågor på kommunstyrelsens förvaltning. Uppföljning av utvecklingen på landsbygden bör göras årligen och finnas med i kommunens budgetdokument. Förslag på nyckeltal:

- Antal invånare
- Antal företag (även enskilda firmor)
- Antal arbetstillfällen

Service

Skola

Katrineholms kommun har nio skolor på landsbygden upp till årskurs 5 - 6. Det är små enheter med bra pedagogik, fina lokaler och vackra omgivningar. På varje skola finns förskola och fritidshem. Till de flesta hör ett bibliotek. Landsbygdsskolorna är sådan skolor som många föräldrar i storstäder bara kan drömma om att deras barn skulle kunna gå i. Skolorna borde kunna, rätt marknadsförda, vara goda argument för barnfamiljer att bosätta sig i Katrineholms kommun.

Barnantalet på landsbygden sjunker kraftigt. I vissa skolor beräknas barnantalet nära halveras på sex år från läsåret 2002 till läsåret 2008. Politiska beslut har fattats att bibehålla samtliga landsbygdsskolor. Det finns dock en nedre gräns för antalet barn om en god pedagogisk kvalitet ska kunna upprätthållas. Skollokalerna riskerar att, om inget görs, vara för lågt utnyttjade och dyra för kommunen. Läggs skolor ner är det ofta svårt att hitta alternativ användning för tomma skollokalerna.

Skolan har en mycket viktig central sammanhållande funktion på landsbygden. Utan skola har bygden svårt att fånga inflyttare. Skolan är samlingspunkt för föräldrar, här knyts kontakter och skolan är en stor arbetsplats i bygden. Skolans överlevnad och funktion är kort sagt en av de viktigaste frågorna för landsbygden. Därför bör en strategi utarbetas för att utnyttja skolans funktion och lokaler både för den mindre tätorten och omlandet.

Skolan mitt i byn!

När barnantalet på landsbygden sjunker måste nya idéer till för att möta denna utveckling. Annars riskerar vi att skolor på sikt måste läggas ner om inte antalet barn ökar igen. I bästa fall kan denna utveckling leda till att nya kreativa idéer förverkligas. Det handlar om att utnyttja skollokalerna effektivt och samordna verksamheter. Skolan är väl rustad med både teoretiska lärosalar, datasalar, slöjdsalar, hemkunskapsalar samt gymnastiksal och aula. Kan resurser från andra verksamheter som kommunen eller någon annan betalar för idag flyttas in i skolan kan samordningsvinster ske. Dessutom kan skolan bli en centralpunkt för bygden med fler vuxna i skolan. Bilden ser olika ut för olika landsbygdsskolor men gemensamt för de flesta är att samordning är nödvändig.

Detta är ett nytänkande och kräver samarbete mellan olika förvaltningar som Barn- och ungdom, Tekniska, Viadidakt, Vård och omsorg, Kommunstyrelsen och aktörer som föreningar, studieförbund och företag. Visst, finns det många frågor, framförallt ansvarsfrågor, som måste utredas när det handlar om fler användare. Det kan också kräva investeringar i form av kortläsare mm. Det är en rejäl utmaning för en skolledare att hitta samarbetsformer, ekonomiskt, schematekniskt och ansvarsmässigt för att fylla skolans möjliga potential som "Skolan mitt i byn".

Samarbetet måste ske i en positiv anda. Det är skolan som idag har lokaler och verksamhet och som måste dela med sig till andra. Det är inte helt lätt. Verksamheter har ofta en tendens att expandera när utrymmen blir lediga. Befintliga rutiner måste ses över, ansvar delas med andra och "makten" över skolan förändras. Detta är som allt annat förändringsarbete svårt för många men nödvändigt och kan när det är genomfört ge skolan en bredare bas. Det kan också innebära en positiv utveckling för landsbygdsborna som får en centralpunkt för alla i de mindre orterna. Bygden måste också förstå att en skola som utnyttjas brett är den bästa garanten för att den kommer finnas kvar. Friställda lokaler kan säljas.

Några exempel på möjlig samordning;

Pensionärsföreningar kan mycket väl hålla till i skolan. I många fall är det troligen elevernas mor- och farföräldrar som besöker möten. Det blir fler vuxna i skolmiljön. Barnen kanske kan få åhörare till föreläsningar. De pensionärer som vill kan utföra en viktig uppgift som läxhjälp m m. Troligen kan flera samarbetsformer utvecklas.

Lära Nära vuxenstuderande kan använda skolorna för studier nära hemmet. Skolmatsalen kan den användas för vuxenstuderande för att ta en fika eller äta lunch?

Studieförbund kan ha matlagningskurser i skolköket på kvällstid eller dagtid om det inte är upptaget av elever. Träslöjden, syslöjden kan troligen användas för studiecirklar liksom klassrum och datasalar. Föreningar kan använda klassrum/personalrum/aulan för möten och seminarier kvällstid eller dagtid. Gymnastiklokalen kan användas för pensionärgymnastik någon förmiddag om lokalen är ledig. Kvällstid kan gymnastiklokalen också utnyttjas naturligtvis. Företagare - kan en småföretagare använda skolans kopiator? Eller fax? Kan en företagare beställa en företagslunch för några gäster kl 13.00? Aulan kan användas för seminarium, föreläsningar, kalas och uppträdanden. Kan distriktssköterskan samordnas med skolhälsans lokaler?

Skoltandvård

Folk tandvården i Katrineholm har en klinik i tätorten. Detta innebär att alla landsbygdsbarn måste åka in till tätorten för att få sina tänder undersökta. Dessutom måste en förälder ta ledigt från arbetet och följa med barnet.

För att underlätta för barn och föräldrar samt att spara transporttid skulle kommunen kunna uppmana landstinget att inreda en husbil till mobil tandläkarmottagning på samma sätt som man idag har mammografibussar. Bilen rullar runt till landsortsskolorna i länet och undersöker barnen vid varje skola. Om barnet har något hål som måste lagas så får barnet och förälder åka in till tätorten för detta.

Lära Nära

Högskolecentrum erhöll för 2004 utvecklingsmedel för att starta nya utbildningar på landsbygden. Detta mycket spännande arbete kan bidra till en utveckling av de mindre tätorterna. Lära Nära är ett koncept som är innovativt och har stor utvecklingspotential. Det innebär ett samarbete mellan bygderåd, skolor, bibliotek, föreningar, företag, studieförbund, folkhögskolor m fl. Det ska bidra till utvecklingen genom att skapa nya flexibla studieformer och fortbildning på hemmaplan. Här kan landsbygdsborna läsa upp gymnasiebetyg, gå i en studiecirkel eller delta i högskolekurser. Skolbyggnaderna på landsorten med sina filialbibliotek och minskande elevunderlag har möjligheten att skapa en skola för alla åldrar. Viktigt för Lära Nära projektet är att samarbetet med skolan sker i en positiv anda.

Butik på landet

Butiken på landsbygden har en mycket viktig roll att fylla både som affär men också som sambandscentral och där man får reda på vad som är på gång i samhället. Glesbygdsvverkets undersökningar visar att en affär upplevs som den viktigaste serviceinrättningen i en bygd, t o m viktigare än en skola.

I Katrineholms kommun fanns 2003 när detta arbete inleddes fem landsbygdbutiker i; Julita, Valla, Strångsjö, Forssjö och Björkvik. Länsstyrelsen leder på regeringens uppdrag ett arbete med "Lokala utvecklingsprogram" i syfte att stärka befintliga butiker på landsbygden och motverka "butiksdöden" som gått fram över Sveriges landsbygd. Från kommunens sida medverkade tre butiker i detta arbete, de tre butiker som hade sämst lönsamhet, Björkvik, Forssjö och macken i Strångsjö. En kundenkät genomfördes som skulle ligga till underlag för kompetenshöjning av personalen. Projektledarens uppfattning var att det är viktigt med köptrohet på landsbygden men detta åstadkoms bara med bra utbud och professionalism från butikernas sida. Av de tre deltagande butikerna lades Forssjö ner under år 2005. Affären i Björkvik brann ner i augusti 2005. Butiken i Strångsjö anser sig inte ha möjlighet att delta vidare i projektet. För kommunens del kan alltså projektet anses avslutat.

Ett sätt att aktivt stödja landsbygdsbutikerna från kommunens sida är att undersöka möjligheten att upphandla landsbygdsbutikerna som leverantör av livsmedel och/eller andra möjliga varor till skolan och äldreboendet. Detta skulle öka butikernas omsättning. Det skulle också minska variationen mellan sommar- och vintersäsong för landsbygdsbutikerna.

Påtryckningar bör också göras från kommunens sida för att påverka staten så att de statliga bolagen, Systembolaget, Posten, Svenska spel och Apoteksbolaget samordnar sina datasystem, minskar avgifterna och är mer lyhörda för landsbygdsbutikernas speciella situation.

I Björkvik pågår i dagsläget nov-05 diskussioner om hur frågan om en ny affär ska lösas. Bygdekommittén arbetar för en lösning där en ny affär ska förläggas i gamla bussgaraget. Denna lösning skulle på ett positivt sätt åstadkomma en centralpunkt i Björkvik. Kommunen har deltagit i diskussioner om affär i Björkvik, dels hur den akuta varuförsörjningen ska lösas och dels diskuterat olika långsiktiga lösningar. Går denna lösning i lås är det viktigt att samtidigt åstadkomma en bra centrumpunkt. Skolan ligger på andra sidan genomfartsvägen och sambandet mellan skolan och centrumpunkten måste lösas på ett trafiksäkert sätt. Miljön runt nya affären bör göras funktionell och tilltalande. Kommunen bör redan nu påbörja planering i samråd med Björkviksborna för detta.

Äldreboenden

Katrineholms kommuns landsbygd har flera väl fungerande äldreboenden. I Julita finns Almgården, i Bie, Åsgården, i Valla, Vallgården, i Sköldinge, Malmgården samt i Björkvik, Yngaregården. På samtliga ställen finns även en distriktssköterska.

Vård och omsorgsnämnden har hösten 2005 låtit ta fram en äldreomsorgsplan för äldreomsorgens framtida verksamhet. Denna plan visar att alla äldreboenden på landsbygden ska behållas. De äldre ska så långt som möjligt kunna bo kvar hemma i den egna bostaden och där få den vård och omsorg de behöver. Vid omfattande vårdbehov ska särskilt boende i äldreboende erbjudas.

Samlingsplatser

Inomhuslokaler

Samlingslokaler behövs på landsbygden. De är viktiga för att värna demokratin och skapa mötesplatser för människor som vill träffas av olika anledningar. Föreningslivet behöver samlingslokaler för att fungera liksom många andra grupperingar.

Samlingslokaler bör alltså finnas i varje mindre tätort på landsbygden. De som finns idag är dels sådana som kommunen äger, dels sådana som får kommunala bidrag och övriga som t ex kyrkan äger. Kommunens ambition är att tillse att det finns samlingslokaler men samtidigt att effektivisera och samordna verksamheter så att vissa lokaler som används idag kan friställas och försälgas. Kommunens lokalansvarige har inventerat samlingslokalerna på landsbygden och lägger i särskilt ärende fram ett förslag på effektivisering. De lokaler som friställs bör i första hand säljas som bostäder.

Utemiljö

Katrineholms tätort är känd för sina fina planeringar och allmänna grönytor. Kommunen satsar också stort på trafiksäkerhet i tätorten. Miljön i de mindre tätorterna är dock förbisedda. Där finns inga planteringar, genomfartstrafiken går ostört genom tätorten. Här behövs en uppräckning. En ”central” lämplig plats bör utses där kommunen anlägger en trevlig sittplats med en mindre plantering och ett par soffor. Trafiksäkerheten bör snarast kartläggas. I flera mindre tätorter trängs skolbarn, bilar och bussar på morgonen. Hastighetssänkande åtgärder och en trevligare genomfartsmiljö borde prioriteras.

Sommarboende

Många sommargäster i kommunen saknar dusch och tvättmaskin i sina sommartorp. Troligen skulle flera av dem stanna längre i bygden om de kunde erbjudas denna service, att kunna gå någonstans och ta en dusch och att tvätta en maskin. Finns det någonstans man kan inrätta sådan service i bygderna på sommaren? Naturligtvis mot betalning. Finns det någon privat entreprenör, t ex butiken som kan ordna detta? Om inte, går det att inordna i skolan eller i äldreboendet?

Boende

Befolkningsstatistik

Tabellen nedan visar befolkningsutvecklingen i de mindre tätorterna de senaste åren. Tendensen är en svag befolkningsminskning på landsbygden.

<i>Mindre tätorter</i>	2000	2002	2004
Bie	584	580	558
Björkvik	480	531	519
Forssjö	539	546	514
Sköldinge	600	633	640
Strångsjö	362	344	353
Valla	1 633	1656	1 602
Äsköping	397	381	373
Summa mindre tätorter	4 595	4 671	4 559
Av hela kommunens befolkning	14,25%	14,43%	14,13%

Landsbygd, sockenvis

Katrineholm	29	29	28
Björkvik	1 068	989	981
Lerbo	309	310	308
Sköldinge	810	819	811
Floda	1 447	1 430	1 423
Stora Malm	884	691	715
Östra Vingåker	725	720	710
Julita	1 162	1 138	1 115
Summa landsbygd	6 434	6 126	6 091
Av hela kommunens befolkning	19,9%	18,92%	18,88%

Hur kan vi bli fler invånare på landsbygden?

Vi kan konstatera att ett ökat antal boende på landsbygden ger naturligtvis bättre underlag för skola, butiker, kommunikationer. En huvudfråga för detta projekt har varit – hur kan vi åstadkomma detta?

Några möjligheter:

- Äldre personer flyttar till lägenhet i tätort, familj med fler boende flyttar in i villa på landsbygden.
- Nya bostäder byggs på landsbygden
- Bättre information och förmedling av tomma hus och lägenheter på landsbygden
- Sommarboende omvandlas till permanentboende

Lantbo 05

Här är en kort sammanfattning av projektet.

Projektets syfte

Projektet har två huvudsyften:

- Att få fler invånare på landsbygden
- Att öka ”stoltheten” för kommunen bland kommuninnevånarna

Barnantalet ute på landsbygden i Katrineholm sjunker. För att trygga bygden och skolan måste nya personer flytta ut på landsbygden.

Privata markägare deltar

I april 2004 bjöds markägare in till tre möten i kommunen, Floda, Björkvik och Julita, där projektet presenterades. Kommunen äger nästan ingen mark på landsbygden utan detta är ett samarbetsprojekt mellan markägare och kommunen.

Projektet bygger på att markägarna är intresserade av att sälja av tomter för nybebyggelse. Kommunen hjälper till att hitta attraktiva tomter men kommunen äger inte/förvärvar inte marken och exploaterar inte. Det är markägarna själva som gör affären. Husen kommer inte att byggas förrän det finns en köpare. Det innebär att markägaren inte riskerar några kostnader genom att delta i projektet. Kommunen bekostar förhandsbesked för bygglov.

Tomterna i Lantbo 05 har något extra. De ligger naturskönt och har tillgång till bad, eller möjlighet att ha häst, fiske och nära till skola och annan social service. De är ett attraktivt alternativ för inflyttare som tröttnat på storstaden och söker sig ett friare boende på landsbygden nära naturen.

Unika arkitektritade villor

För att den vackra landsbygden ska kunna bevaras måste den nya bebyggelsen utformas på "landsbygdens villkor". Husen som byggs måste smälta in i kulturlandskapet. Det handlar inte om att bygga några grupphusområden.

Fyra erkända arkitekter har ritat var sitt förslag till nya hus på landsbygden, Kjell Forshed och Ola Nylander, Gunilla Rombo, Pelle Wester och Per Hederus. Förslagen visar en bredd mellan mer traditionella förslag och mer moderna. Att bygga just dessa hus är inget krav utan ett erbjudande och ett sätt att ge uppmärksamhet och tillföra kvalitet till projektet.

En filmare, Bo Nellhag, har filmat livet på landet. Filmen beskriver landsbygdslivets kvaliteter och kan även användas i många andra sammanhang för att marknadsföra kommunen.

Virtuell bomässa

Lanseringen av Lantbo 05 skedde den 8 april 2005. Hela projektet marknadsförs på webben, www.lantbo.se. Det är Sveriges första virtuella bostadsmässa med inriktning på landsbygdsboende. De arkitektritade husen finns i 3D, man kan gå runt husen i datorn och även gå in i dem. Besökare från hela världen kan se Lantbo 05.

Att ta emot kunder

Kommunen hjälper till med marknadsföringen av tomterna och husen. Detta handlar inte om att sälja tomter - utan att sälja en hel miljö och livsstil! Kommunen har en lots, Camilla Centerblad, som sköter kontakterna med kunder, planerar och står på mässor. Kort sagt sköter marknadsföring och kundkontakter. De som kontaktar Lantbo ska inte fastna i den kommunala byråkratin.

Fortsättning av projekt Lantbo 05

Projekt Lantbo 05 har primärt två syften. Det första är att marknadsföra Katrineholms kommun som en spännande nytänkande kommun, viktig att räkna med. Det andra är att faktiskt sälja tomter och öka antalet boende på landsbygden.

När kommunen marknadsförs i olika sammanhang är det viktigt att vi har något konkret att marknadsföra. Det går inte bara att säga "flytta hit" utan att ha något att erbjuda. Med Lantbo 05 har kommunen ett attraktivt boende att locka med. Kanske når man en kund som blir intresserad av kommunen men istället för att köpa en Lantbotomt börjar med att hyra en lägenhet.

Kommunen behöver fler egna företagare. Marknadsföringen kan därför riktas mot IT- och managementkonsulter, egna företagare med kunskapsföretag som pendlar till storstad ett par dagar i veckan och som i övrigt kan arbeta hemifrån.

Lantbo 05 bör ses som ett långsiktigt projekt. Det tar tid att sälja tomter och att bygga nytt på landet är ett stort beslut. Projektet ligger i framkanten av nytänkande och det tar tid att etablera det synsättet. Utvärdering av hela projektet bör ske under hösten 2006.

Synergieffekter

Lantbo 05 bör användas i andra projekt t ex kan det föras fram som ett attraktivt alternativ i samtal med arbetsplatsetableringar eller vid nyrekrytering av tjänster. I kommunens marknadsföring är det viktigt att framhålla de positiva sidorna av att bo på landet.

Näringslivskontoret har en idé om ett projekt som går ut på att bearbeta sommarboende i kommunen, som är egna företagare, i syfte att locka dem att flytta till kommunen permanent tillsammans med sitt företag. Även här kan Lantbo 05 erbjuda ett attraktivt boende som kan kombineras med att man också bygger en lokal för företaget.

I Värmland har människor från Holland köpt över 200 fastigheter, bosatt sig permanent och i många fall startat företag. Detta är resultatet av att en aktiv mäklare i Hagfors under flera år systematiskt åkt till Holland för att delta i de större bomässorna och för att marknadsföra och sälja sina husobjekt. Detta har han gjort med framgång. Han har också haft en holländska anställd och dessutom har han en holländsk hemsida.

Vi vet att också tyskar är intresserade av Sverige. Vi bör också hitta sätt att marknadsföra Lantbo 05 mot Tyskland och Holland.

Marknadsföring av befintliga bostäder på landsbygden

På landsbygden finns både tomma hus, lokaler och obebyggda tomter. Mindre fastighetsägare saknar kanske kunskap och medel till annonsering. För att informera om utbudet och underlätta för intressenter kan kommunen utveckla sin hemsida vad gäller bostadsutbudet. En rubrik kan införas på förstasidan som heter ”Vill du flytta hit?”

Kommunen erbjuder alla mäklare och bostadsföretag att länka till sin egen hemsida eller alternativt om det är en mindre fastighetsägare att lägga in uppgifterna på webben, t ex lediga lägenheter finns just nu. Sockenråden kan troligen hjälpa till att sprida information i bygden om möjlighet att lägga in information på webben. Boende på slott och herrgårdar borde vara attraktivt för många människor.

Möjliga rubriker på webbsidan som rör boende på landsbygden

Boende i mindre tätorter, typ Valla, Sköldinge, Äsköping, Strångsjö, Björkvik:

- Hyreslägenheter
- Bostadsrätter
- Villor
- Tomter

Boende på landsbygden

- Hyreslägenheter
- Villor

Boende på slott och herrgårdar

- Hyreslägenheter
- Hyra av fristående hus

Fritidshus

- Fritidshusområden
- Äldre torp
- Tomter

Lokaler

- I mindre tätort
- På landsbygden

Lediga kommunalt ägda tomter

- I mindre tätort
- På landsbygden

Detta är inget färdigt förslag utan endast ett utkast som behöver ordentlig genomarbetning för att fungera på ett hanterbart sätt. Poängen med förslaget är att göra det lättare för människor att se vilket bostadsutbud som finns ledigt i kommunen.

Sommarboende blir permanentboende

Inflyttare till kommunen har ofta en relation till kommunen innan flytten. Man kanske är uppvuxen här, har släktingar i närheten eller är sommarboende i kommunen.

Sommarboende är troligen en viktig målgrupp att bearbeta för inflyttning. Antingen kanske de omvandlar sin sommarstuga till ett permanentboende eller så köper/hyr de ny permanentbostad i kommunen.

Fritidshus och fritidshusområden

Uppskattningsvis finns cirka 1 500 fritidshus i kommunen. Dessutom finns drygt 400 byggnader på tomtmark vars värde understiger 50 000 kr i taxeringsvärde. En del av dessa är möjligen också fritidshus. Fritidshuset består dels av rena fritidshus som ligger inom områden som är planlagda som fritidshusområden. Övriga fritidshus ligger utanför planlagt område. De kan vara gamla torp eller gårdar på landsbygden.

Priset på fritidshus ökar på många ställen i landet. I hela riket har priset på ett fritidshus ökat med i genomsnitt +30% under de senaste fem åren. I Katrineholms kommun har priset ökat från år 2000 till år 2005 med +74%, medelpriset på ett fritidshus är 742.000 kr. Drygt 40 fritidshus/år byter ägare i kommunen.

Det finns idag ett intresse att bosätta sig permanent i fritidshus. I Katrineholms kommun har vi redan sophämtningar och skolskjutsar som åker över hela kommunen. Problem uppstår ibland med vatten- och avloppsfrågorna. Vattenfrågan går ofta att lösa medan avloppsfrågan ofta är knepigare att finna goda lösningar för. Bredbandsutbyggnaden på landsbygden beräknas vara slutförd under 2006. För kommunens del är det med andra ord bara positivt när sommarboende skriver sig permanent i kommunen om avloppsfrågan kan få en godtagbar lösning.

Samtidigt som vissa fritidshus omvandlas till permanentboende är det troligt att utvecklingen också går åt andra hållet d v s att några permanentbostäder övergår till att bli fritidshus. År 2002 bodde 470 personer permanent inom fritidsområdena i kommunen. Två år senare år 2004 var siffran 472, d v s ungefär densamma.

Beslut finns att utreda förutsättningarna för att ansluta fritidsområdet Tisnarebadens fritidshus till det kommunala vatten- och avloppsnätet. Om det genomförs, bör det följas upp med en inbjudan att bosätta sig permanent i kommunen. Även andra lämpliga, attraktiva fritidshusområden bör undersökas möjligheten att samordna va- utbyggnad för att möjliggöra permanentboende. Planbestämmelserna i de planlagda fritidshusområdena varierar mellan en tillåten byggnadsyta på 40 kvm till 120 kvm. Äldre områden från 1950-talet har ofta en begränsad bygggrätt. Detaljplanerna i områden som är attraktiva för permanentboende bör ses över och ändras så att bygggrätten motsvarar behoven för ett permanentboende.

Det finns minst 60 tomter inom detaljplanelagda fritidsområden som är obebyggda. Dessa ligger ofta sjönära. Här kan man undersöka om ägarna är intresserade av att sälja dem i syfte att få fler sommargäster eller permanentboende till kommunen.

Kommunikationer

Vägar

För kommunikationer till och från kommunen är de stora genomfartsvägarna som passerar genom kommunen naturligtvis viktigast. De påverkar hela kommunens utveckling vad gäller boende och näringsliv. De påverkar då också landsbygdens möjligheter till utveckling.

Landsbygdsföretagare anger att vägnas kondition är en av de viktigaste frågorna för dem. Alla boende på landsbygden är nog beredda att instämna i detta. Under de senaste åren har en del vägar som varit i dåligt skick rustats upp i Floda och Julita. Detta arbete med Vägverket måste fortsätta för att människor ska kunna bo och verka på landsbygden.

Cykelbanor

Vissa sockenråd har prioriterat frågan om cykelvägar på vissa sträckor högt. I Julita har sockenrådet velat ha en säker trafikmiljö genom samhället Åsköping. Där trängs i dag bilar, bussar, cyklister och gående. Teknik- och fritidsnämnden har avsatt medel till en upprustning av denna miljö. Här försöker man även intressera Vägverket att finansiera delar eftersom de är väghållare.

I Forssjö har frågan om en cykelväg mellan Forssjö och tätorten Katrineholm länge varit uppe för diskussion. I 2006 års investeringsbudget för Teknik- och fritidsnämnden finns pengar till detta avsatt.

I Björkvik finns önskemål om en cykelväg mellan samhället och idrottsplatsen, Sandviksvägen och Björkviksgården. Även till detta finns pengar avsatta i 2006 års investeringsbudget.

Kollektivtrafik

Kommunen lägger en hel del medel på kommunikationer och transporter. Sammantaget åker många kommunalt finansierade transporter kors och tvärs över kommunen en vardag. Kan kommunens medel användas mer effektivt?

Bättre utnyttjad kollektivtrafik!

Kollektivtrafik på landsbygden är något många vill ha och har behov av men som få utnyttjar där den finns. Många tomma bussar eller bussar med få passagerare åker dagliga turer på våra vägar. De bussar som verkligen utnyttjas är de som transporterar skolungdomar till och från skolan.

Kollektivtrafiken efterfrågas främst av de resandegrupper som faktiskt har svårt att ta sig mellan orter på egen hand d v s de har inte tillgång till bil. Främst handlar det om barn, ungdomar och äldre.

Bilen är en självklarhet för de flesta invånarna på landet. Medan man i storstäder är vana vid att åka kollektivt är man på landet van att ta bilen. Detta skapar en cirkel – få bussar gör att man tar bilen – att folk tar bilen gör att busspassagerarna blir få. Många föräldrar på landet blir slitna av alltför många skjutsningar av barn. Kollektivtrafiken är alltså med detta synsätt en jämlikhetsfråga och ger möjlighet till kommuninvånare att bosätta sig var man vill i kommunen.

Tätorterna eller bebyggelsekoncentrationerna på kommunens landsbygd är följande; Björkvik, Lerbo, Forssjö, Strångsjö, Bie, Åsköping, Floda, Valla, Sköldinge och Forsa. Lerbo är dock mer ett område än en tätort. De kollektiva kommunikationerna som går till dessa områden är mycket varierande. Valla, Sköldinge, Björkvik, Forssjö och Åsköping har relativt många busssturer fördelade över dagen. Strångsjö har färre dagliga turer. Alla dessa orter har en tur som går ut till orten mellan 17.20 – 18.30. Floda och Forsa har busssturer som följer skolbarnens tider. Lerbo har ingen bussförbindelse alls.

Många som utnyttjar de kollektiva kommunikationerna är, som ovan konstaterats, barn och ungdomar. Många ungdomar har aktiviteter en eller ett par dagar i veckan. De kanske deltar i kulturskolan, utövar någon sport eller vill umgås med kamrater inne i stan. För dessa ungdomar, deras föräldrar samt andra

utan bil som bor i Floda, Forsa eller Lerbo skulle möjligheten att utnyttja ringtaxi vid 18-tiden kunna underlätta vardagstillvaron. Taxi till Floda och Lerbo skulle kunna utgå från Valla dit den resande kan ta ordinarie buss. Från Lerbo måste också en tur under förmiddagen ingå.

Detta resonemang utgår från rent praktiska aspekter på hur kollektivtrafiken ser ut idag och är ett försök att avgöra var de största behoven finns. De ekonomiska aspekterna är naturligtvis avgörande för realiserbarheten i detta förslag.

Kommunen bekostar idag ett flertal olika färdmedel såsom bidrag till Länstrafiken, skolskjutsar, färdtjänst, sjukresor, särskoleresor och varutransporter. Idag upphandlas och bekostas dessa resor av olika förvaltningar utan samordning.

I stället borde vi:

- Betrakta alla resor som ett gemensamt transportbehov
- Betrakta alla fordon som en gemensam resurs
- Sträva efter relevant turutbud, god resstandard, effektiv fordonsanvändning

Sett i ett längre perspektiv skulle antagligen dessa transporter, med datorns hjälp, kunna utnyttjas på ett mer effektivt sätt för alla kommuninvånare. T ex skulle planerade färdtjänstturer och skolskjutsar, där ledig plats finns, kunna bokas av kommuninvånare via datorn och betalas som en vanlig busstur. En kartläggning av alla skolskjutsturer, färdtjänstturer samt övriga kommunala transporter skulle troligen ge ett rikt förgrenat nät kors och tvärs över kommunen. Detta nät kombinerat med ringtaxi skulle kunna innebära mycket förbättrad kollektivtrafik till en, troligen, marginell kostnadsökning. En invändning kan vara att alla invånare inte har tillgång till dator. Detta bör dock inte hindra många landsbygdsboende att faktiskt få en bättre kollektivtrafik.

Skolskjutsar och säkerhet

Det är oerhört viktigt med ett säkerhetstänkande vad gäller skolskjutsar på landsbygden. Här bör kommunen ta ett initiativ och starta en utredning om hur skolskjutsars verksamhet kan göras säkrare till gagn för barn och föräldrar på landsbygden.

Vi borde utveckla viktiga aspekter som:

Säkerhet: Utbildning till alla entreprenörer, första hjälpen, halkkörning och konfliktlösning. Alkolås, bälten och ansvarsfördelning mellan föräldrar och samhället är andra viktiga frågor.

Skolväg och hållplatsers utformning bör snarast ses över. Det är likaså viktigt att säkra kvaliteten i verksamheten genom återkommande uppföljning, återkoppling genom enkäter samt att ställa upp miljömål.

IT och mobiltelefon

Framförallt för företagare men också för boende på landsbygden är goda IT-kommunikationer, bredband, och god mobiltäckning mycket viktigt.

Kommunen deltar i ett länsövergripande projekt, Bredband 15, som leds av Regionförbundet. Målet är att sommaren 2006 ska samtliga hushåll i Katrineholms kommun ha möjlighet att ansluta sig till trådlöst bredband.

Kultur

Kultur som tillväxtfaktor på landsbygden är en ofta framförd åsikt. Men vad innebär den egentligen? Hur kan vi utnyttja de kulturtillgångar vi har på landsbygden? Kulturarbetare är som svalor – de förebådar sommaren! Med detta menas; kan vi intressera kulturarbetare att bosätta sig i kommunen och kan vi dra nytta av deras kompetens kan många andra följa i deras fotspår.

Vad finns i Katrineholm som är unikt? Vad finns i övrigt av intressanta kulturella tillgångar även om de inte är unika?

Unika kulturtillgångar

De unika kulturella tillgångarna i kommunen är Julita Gård, Vråkulturen samt Kvinnliga Medborgarskolan vid Fogelstad. Dessa tillgångar bör analyseras och förslag bör upprättas hur de kan förstärkas som turistmagneter och vad kommunen kan göra för att stärka samarbetet med/stödja de som idag driver verksamheterna. Kommunen bör alltså inte gå in och ta över, utan stödja verksamheterna.

Julita Gård

Sveriges lantbruksmuseum som ägs av Nordiska Museet ligger i Katrineholms kommun. Museet har sedan många år en besvärlig ekonomisk situation med alltför låga bidrag från Nordiska Museet som har fullt upp att klara av sitt uppdrag på huvudmuseet i Stockholm.

Julita museum har försökt spara sig ur krisen med ganska dåligt resultat. Ett stort eftersatt underhållsproblem av alla byggnader har skjutits på framtiden. Museet har ca 300 byggnader. Katrineholms kommun ger Julita Gård visst ekonomiskt stöd varje år men samarbetet mellan kommunen och Julita har varit dåligt/obefintligt. Inför år 2006 har därför det ekonomiska bidraget förts från näringslivskontoret till kulturnämnden för att skapa förutsättningar för en dialog mellan kommunen och museet om samarbete. Sommaren 2006 planeras en gemensam utställning om ”Kvinnliga Medborgarskolan på Fogelstad” som en första inledning på detta samarbete.

Julita Gårds potential som turistmagnet i kommunen är betydande och ett samarbete mellan fler aktörer borde vara framgångsrikt. Kulturnämnden bör utveckla samarbetet med Julita Gård. Det krävs en övergripande strategi för att verkligen ta vara på den potential som Julita Gård representerar i kommunen. Kraftfulla insatser på flera nivåer behövs för att lyfta frågorna om Julita Gård.

Vråkulturen

Vrå stenåldersboplats i Lerbo har gett namn till en hel stenålderskultur. Det är en av de mest kända boplatserna i landet med bevarade stengrunder och fynd som redskap och keramik m m. Området och de rekonstruerade hyddorna sköts av ideella krafter i bygden. De har också hand om guidning och tar emot skolklasser. Idag orkar föreningen inte hålla på längre i samma omfattning.

Vrå har en potential att utvecklas som besöksmål både för skolklasser och för andra turister. Här bör ett arbete påbörjas i samarbete med den ideella föreningen vad gäller framtida utveckling och skötsel av platsen. Vrå ligger nära Skavsta vilket gör det lätt för internationella turister att besöka platsen.

Kvinnliga Medborgarskolan vid Fogelstad

Katrineholms kommun har en lång tradition av att arbeta med kvinnofrågor ur en demokratiaspekt. En pionjärverksamhet var Kvinnliga Medborgarskolan vid Fogelstad i Julita som verkade 1925-54 och som utbildade tusentals kvinnor i demokratifrågor. Detta ”varumärke” rymmer en stor potential som, om det utvecklas på rätt sätt, skulle kunna innebära en positiv verksamhet för kommunen och landsbygden. Det finns ett genuint intresse för Fogelstad i kommunen. Fogelstad kulturförening har verkat i tio år med att göra Fogelstad känt. En skiss till hur Fogelstad skulle kunna utvecklas i vår tid och bidra till dels att göra Katrineholms kommun känd dels att verka för att basen demokrati och medborgarskap utvecklas. Fogelstad skolan skulle kunna återuppstå som fågeln Fenix ur askan men med fokus riktad mot invandrarkvinnor.

Kommunstyrelsensförvaltning har tillsammans med Viadidakt tagit kontakt med Regionförbundet i syfte att under våren 2006 söka anslag för en förstudie som kan ge svar på frågan om och hur en ny "Fogelstadskola" skulle kunna fungera och finansieras.

Bilaga 1 "Nya Fogelstadskolan"

Kulturellt intressanta tillgångar

Trädgårdar

Katrineholm har en lång tradition av att vara känd för sin trädgårdskonst. Julita Gård med sina pioner, Stadsparken med Rhododendronprakten samt ett antal intressanta privata trädgårdar gör att möjligheten finns att marknadsföra trädgårdar som ett tema för Katrineholms kommun som ligger i tiden. Ett antal handelsträdgårdar och fröföretag finns också inom kommunen, varav några ligger på landsbygden.

Slott och herresäten

Inom kommunen finns över 30 herrgårdar. Dessa utgör naturligtvis ett stort kulturellt kapital. Byggnaderna är av olika kulturhistoriskt intresse en del herrgårdar är stora, välbevarade och påkostade, andra är enklare eller förvanskade. De flesta av dem är i privat ägo. På ett par ställen arbetar man med turism i olika former, t ex jakt och boende eller hästtävlingar. Detta är positivt och här finns också en möjlig utvecklingspotential om ägarna så vill. På många av gårdarna har man också omkringliggande byggnader och fungerar som hyresvärd till en ansevärd mängd landsbygdsboende.

Julita socken; Fogelstad, Gimmersta, Julita, Äs, Fiskeboda och Väsby

Floda socken; Fjellskäfte, Ökna, Abbotnäs, Vegersberg och Fors

Östra Vingåkers socken; Beckershof, Claestorp, Sjöholm, Barksätter, Krämbol, Skalltorp och Forsa

Sköldinge socken; Skalunda, Årsta, Lilla Tjugesta, Stora Tjugeta, Fridhem och Holbonäs

Stora Malms socken; Ericsberg,

Lerbo socken; Sund, Hässle, Gotthardsberg, Gustavsvik och Spetebyhall

Björkviks socken; Hagbyberga, Hofsta och Danbyholm

Kulturlandskapet

Katrineholms kommun har ett vackert traditionellt kulturlandskap. Det är nu liksom på många andra ställen hotat. Nedläggningen av jordbruk riskerar att få till följd att marker växer igen, hagarna förbuskas och att skog planteras på f d åkermark.

Än så länge måste dock konstateras att det vackra kulturlandskapet är en stor tillgång. Öppna fält, hagar och skogsbyn bildar en fin omgivning till de glest liggande gårdarna och torpen med sina karaktäristiska uthus.

I januari 2005 infördes "gårdsstödet" som ersätter flera av de bidrag till jordbruket som funnits förut. Stödet betalas ut utan krav på produktion. Mottagaren måste dock fortsätta vara jordbrukare och hålla sina marker i hävd. Denna frikoppling ökar risken för ett mer passivt jordbruk.

Det finns affärsidéer med uthyrning av betesdjur för att bibehålla det öppna landskapet. Att ha djur, som "hobbyverksamhet" innebär en omfattande byråkratisk apparat. Exempelvis; att ha får innebär att Jordbruksverket, Länsstyrelsen och Miljö- och hälsovårdsnämnden i kommunen har synpunkter på verksamheten och vill ha in blanketter och avgifter för tillsyn. Ska fåren beta i grannens hage krävs att en transportblankett fylls i osv. Det positiva är att djurens väl och ve garanteras, det negativa är att det är en tung byråkratisk apparat att ha djur som håller landskapet öppet.

För katrineholmarna som bor i tätorter utgör landsbygden en stor resurs för fritidsaktiviteter. För sommargäster och turister likaså. En strategi för att undersöka hur det öppna landskapet kan bevaras

bör utarbetas. Ett levande jordbruk är grunden för att landskapet hålls öppet. Intresset för att hålla hästar kan också medverka till att hagar och fält betas.

Statistik kring jordbrukets utveckling för Katrineholms kommun

Ägoslagsareal i hektar efter kommun och ägoslag	1981	1990	1995	1999	2003
Åkermark	22060	21328	20862	20693	---
Betesmark	2536	2485	3063	3373	---

Åkerarealens användning i hektar	1981	1990	1995	1999	2003
Slätter och grönfoder	4362	4444	4297	4314	---
Betesvall som utnyttjas	1224	1014	1874	1329	---

Husdjur efter kommun och djurslag	1981	1990	1995	1999	2003
Kor för mjölkproduktion	5869	4802	3674	2860	2780
Kor för uppfödning av kalvar	458	407	1045	1101	1021
Kvigor, tjurar och stutar	5356	4271	4333	4136	3531
Kalvar, under 1 år	4746	4297	4033	3147	3559
Baggar och tackor	822	983	1292	952	1534
Lamm	1246	1427	1645	1169	1815
Galtar för avel	36	43	39	33	29
Suggor för avel	1289	1272	2916	3794	5143
Slaktsvin, 20 kg och däröver	4920	9403	10711	18433	16411
Smågrisar, under 20 kg	3756	5227	9711	13212	11909
Höns, 20 veckor eller äldre	28292	47765	48984	57052	56377
Värpkycklingar	1054	393	349	86	22
Slaktkycklingar	180000	106000	325000	---	---
Hästar	132	---	315	---	---

Jordbruksföretag efter kommun och storleksklass	1981	1990	1995	1999	2003
2,1-5,0 ha	24	26	29	21	25
5,1-10,0 ha	44	35	39	39	39
10,1-20,0 ha	70	48	51	52	60
20,1-30,0 ha	64	36	31	29	26
30,1-50,0 ha	98	83	69	68	59
50,1-100,0 ha	87	80	76	72	62
100,1+ ha	46	51	52	52	55

Näringsliv

Företag på landsbygden

Totalt finns i hela kommunen cirka 490 företag på landsbygden

Varav i;

- Björkvik 126 företag
- Valla 150 företag
- Julita 141 företag

Kommunalrådet Jan Larsson sammankallade i november 2002 näringslivet och ledande kommuntjänstemän till en dialog kring näringslivsfrågor. Ett näringslivsråd bildades och arbetsgrupper utsågs. En av de fyra arbetsgrupperna fick i uppdrag att arbeta med Företagande på landsbygden.

Uppdrag till projektgruppen ”Företagande på landsbygden”.

Uppdraget formulerades i sammanfattning;

Syftet är att öka företagande på landsbygden och därmed stärka förutsättningarna för bosättning och service.

- Gruppen ska med Vision 2010 som utgångspunkt analysera och föreslå åtgärder för att såväl öka förutsättningarna för nyföretagande som att stärka befintligt företagandet inom regionens landsbygd.
- Gruppen skall identifiera hinder och föreslå lösningar för att minimera dessa hinder.
- Väsentliga frågor är kommunal service och kommunikationer som bredbandsuppkoppling, vägstandard m m.
- Gruppen ska finna naturliga vägar för idéöverföring, samordning och samsyn mellan de olika företagarföreningarna som finns bildade inom Valla, Björkvik och Julita

Arbetets gång

Projektgruppen arbetade under hösten 2003 och våren 2004. Deltagarna bestod av representanter från de tre företagarföreningarna på landsbygden samt två kommunala tjänstemän som fungerade som gruppens sekreterare. Resultatet redovisades för Näringslivsrådet våren 2004 samt som en rapport.

Kort sammanfattning av rapporten följer nedan. Rapporten i sin helhet finns på Kommunstyrelsens förvaltning.

Rapporten i sammanfattning

Många viktiga frågor för landsbygdsföretagarna diskuterades.

Gruppen konstaterade att landsbygdsföretagen har styrkor såsom Kulturlandskapet, läget i Mälardalen och närheten till Skavsta flygplats. Landsbygdsföretagarna har ofta hög livskvalitet, man bor i anslutning till sitt företag, bra skolor, låga bostadspriser och många engagerade människor i närheten.

Hoten för många av företagen är dåliga tekniska lösningar för mobil, bredband, televäxel m m. Bra standard på vägarna är den viktigaste frågan för landsbygdsföretagarna. Många vägar inom kommunen är i mycket dåligt skick. Ersättningen till de enskilda vägarna på landsbygden har halverats. Vad gäller kollektivtrafiken bör busstider och tågtidtabell samordnas. Det är problem sommartid då skolutererna försvinner. Det kan vara svårt att få tag i arbetskraft när det inte går att arbetspendla med kollektivtrafik. En busslinje till Skavsta skulle underlätta för turistföretagen.

Flera mindre tätorter saknar matställe för företagen. Affärens överlevnad är viktig liksom postservice. I konkurrensen om arbetskraften har landsbygdsföretagarna ett underläge jämfört med arbetsgivare i tätorten. Störningar på elnätet slår hårt mot landsbygdsföretagaren.

Möjligheterna för landsbygdsföretagarna är goda men för att landsbygden ska kunna utvecklas behövs stöd från samhällets sida. Infrastrukturen måste utvecklas, vägarna förbättras och bredband och mobilnät byggas ut.

Det vackra kulturlandskapet och tillgången på lediga bostäder är en utvecklingspotential för landsbygden. Turismen kan utvecklas genom Skavsta, paketering av upplevelser och nätverk mellan företagare. Tillväxt Häst och specialiserad förädling av matproduktion har goda förutsättningar, t ex skulle en matväg genom KFV kunna skapas. ”Lära Nära” öppnar möjligheter för tillgång till vidareutbildning nära företaget.

Detta kan kommunen göra för att underlätta för företagarna på landsbygden

Nedan följer de 14 konkreta förslag som gruppen formulerade;

Bemötande och serviceanda

- Engagerade politiker och tjänstemän i kommunen är en förutsättning för ett förbättrat företagsklimat och kan också innebära konkurrensfördelar.
- Graden av serviceanda varierar mellan olika tjänstemän och förvaltningar. Denna bör utvecklas. Serviceanda innebär ett vänligt och kunnigt bemötande samt aktiv hjälp vid tillståndsgivning.
- Upprätta en förteckning över nyckelpersoner i kommunen som läggs ut på kommunens hemsida.

Teknik- och fritid

- Återställa nivån på det kommunala bidraget till underhåll av enskilda vägar
- Bättre skyltning behövs för socknar och företag på landsbygden. En samordnad skyltning i alla socknar i kommunen vore önskvärt. Bättre samarbete mellan Tekniska förvaltningen, Vägverket och lokala bygdeföreträdare önskas.

Individ- och familjeomsorg

- Se över taxorna vad gäller alkoholtillstånd. Det kan vara rimligt med en högre avgift för en förstagångsansökan och sedan en lägre för förnyat tillstånd.

Näringsliv

- Näringslivskontoret bör anordna ett möte per år för de lokala företagarföreningarna och ett samlat möte per år för alla företagarföreningar. Detta ger möjlighet att samla synpunkter och framföra dem till kommunen liksom att föra idéer mellan föreningarna. Näringslivskontorets roll som motor för föreningarna är viktigt.
- Företagarna behöver en person, en lots, på näringslivskontoret som kan hjälpa dem att hitta rätt i kontakterna med kommunen och andra myndigheter. Lotsen ska också kunna hjälpa dem att kontakta rätt person vid fel t ex på telefon eller elledningar eller rapportera gropar i vägen. Lotsen ska ha god kunskap om de vanliga frågor och problem som kan uppstå.
- Ett ”kontorshotell/företagsservice” för småföretag behövs. Många småföretagare är bra på sitt yrke men inte på administrativt arbete som t ex att söka tillstånd eller momsredovisning. Kontorshotellet skulle kunna erbjuda; fax, kopiering, telefonpassning, bokföringstjänster, rådgivare i datafrågor, skriva brev, fakturor, hyra ut små arbetsrum och sammanträdesrum. Kontorshotellet ska ha tillgång till de blanketter som behövs för olika ändamål.
- En ”Förslagslåda för jobb som det finns behov av” bör inrättas. Ibland är det svårt att få den tjänst utförd som företagen önskar. Det borde finnas ett forum där detta kan föras fram och kanske hjälpa arbetslösa att hitta en nisch. Exempel på tjänster som ”saknas”; kontorshotell för småföretag, städföretag i Julita och restaurang i Björkvik
- Utarbeta enkla broschyrer för ”Att bygga på landsbygd” samt ”Att starta företag på landsbygd” för att underlätta företagsetableringar och förebygga problem.
- Göra en analys av utvecklingspotentialen på landsbygden avseende Björkvik Ring, Skavsta och Forsby Studio Arena.
- Utveckla ett koncept med ”skolan mitt i byn”. Kan företagare äta lunch och fika på skolan? Bredbandsuppkoppling och kopiering borde vara möjligt.

- Att bygga ut bredband snabbt till stora delar av landsbygden är mycket viktigt för landsbygdsföretagarna. Kommunen bör ge en bredbandsgaranti, dvs att garantera en viss summa tills tillräckligt många abonnenter anslutits, så att Utsikt kan starta utbygganden.

Uppföljning av gruppens arbete

Rapporten redovisades i näringslivsrådet maj 2004 av de medverkande företagarna.

Kommunstyrelsens förvaltning har under 2005 analyserat förslagen och kommunstyrelsen har beslutat att uppdra åt olika förvaltningar att arbeta in förslagen i 2007 års planeringsförutsättningar.

Turism

Arbetet med landsbygdsturism inleddes med att en rapport skrevs i samarbete med Näringslivskontoret och presenterades i september 2003. Kort sammanfattning av rapporten följer nedan. Rapporten i sin helhet finns på Kommunstyrelsens förvaltning.

Rapporten i sammanfattning

Målsättningen med en ökad landsbygdsturism är att öka antalet arbetstillfällen på landsbygden. Detta innebär bl a fler arbetstillfällen på en levande landsbygd och ett långsiktigt arbete med att uppmuntra nya turistföretag. Det innebär också att koppla ihop befintliga verksamheter, att stödja företagare, att initiera utbildning och medverka till professionell marknadsföring av turistpaket samt att samarbeta över kommungränsen.

Skavsta

Flyget och landsbygden är en fantastisk kombination som kan skapa många utkomstmöjligheter.

Vad efterfrågar kunderna - turisterna?

Behoven hos turisterna i dag och i framtiden behöver bedömas. Flera framtidsgurus siar om att längtan efter naturen samt att ha tid för sig själv är kommande trender. (Ingen mobil, inga mail att öppna). Barnens aktiviteter blir också viktigare.

Olika turistkategorier

Olika turistkategorier efterfrågar olika typer av aktiviteter/upplevelser. Vi kan skilja mellan närturister, sommarstugeägare, evenemangsturister, svenska turister och utländska turister.

Marknadsföring

Framgång kräver bra verksamheter, bra bemötande och en samordnad och professionell marknadsföring. Vi behöver marknadsföringsmaterial på flera språk. Priser ska anges i euro och betalning ska kunna ske i euro.

Utbildning

Att få alla gäster att känna sig välkomna och väl omhändertagna är en konst. En hög servicenivå med en ”omtänksamhetsreflex” är eftersträvansvärt.

Utbildning kan behövas i; Språk, marknadsföring, bemötande, kulturell kompetens, service samt hantering av euro och andra valutor.

Samarbete och förankring

Samarbete mellan olika aktörer är nyckeln till en ökad besöksnäring. Olika verksamheter måste ses som komplement till varandra inte som konkurrenter. Kombinationer av olika näringar kan göra en bygd intressant att besöka. Förankringen i bygden är nödvändig.

Exempel på Turistpaket- Vinterturism

”Is”

Gruppen åker ut på isen med spark eller skridsko. Ryggsäck med varm choklad och mackor, åter på kvällen. En massör tar hand om trötta fötter och ryggar. Vårdshuset/hotellet har en het måltid och sen blir det raggsocksdans.

Variationer: långfärdsskridsko, pimpling, isjakt, långfärdsskidor.

”Vinterljus”

Det nordiska ljuset; kurser i fotografering och akvarellmålning. Det är en speciell teknik och känsla att fotografera vintern eller att i olja eller akvarell återskapa vintern.

”Motorsport på is”

Race på vinterisar för ”vanliga” bilar/ motorcyklar. Bilar skulle kunna hyras liksom säkerhetsutrustning. Det ska kunna finnas möjlighet att få handledning av expertis innan man startar. Efter avslutat race, middag och diskussioner om hur man skulle kunna ha lagt upp loppet taktiskt. Dessa race är dessutom roliga att titta på och borde kunna locka en del publik som ska kunna köpa varma drycker och enklare mat på plats.

Exempel på Turistpaket- Sommarturism

”Rid mellan herrgårdar”

Ridning i grupp mellan olika slott och herrgårdar med egen eller hyrd häst. Matsäck på dagen och övernattnings med middag och frukost på olika gårdar. Bra stallplats för hästen som du själv tar hand om efter dagsritten.

”Fiskevecka”

Fiskesafari från Nackhäll med bryggflotte i Hjälmarén. Ta upp nät tidigt på morgonen. Föredrag om insjöfisk och insjöar. Gemensam tillagning av fångsten. Försäljning av agn, fiskkläder och matsäckar för sjölivet.

”Semestra med ditt husdjur”

Ta med din hund, häst, katt eller papegoja på semestern. Bo i en miljö som välkomnar egna husdjur. Besök en veterinär för hälsokontroll av djuret. Studiebesök hos Viltrehabiliteringen i Katrineholm.

”Bröllop på Julita Gård”

Julita Gård har en stor potential att utveckla sin bröllopsverksamhet med Skansenkyrkan, Julita kyrka, möjlighet till vigsel utomhus på Munkleden, bröllopståg med spelmän på Munkleden, brudparet anländer i roddbåt från Öljarén osv. Övernattning finns på Julita Gård, mat finns på Vårdshuset. Bröllopsbuketten kan plockas och arrangeras på Julita Gård.

Efter turistrapporten

Turistrapporten skrevs färdig i september 2003, den spreds till sockenråd och entreprenörer på landsbygden och de fick möjlighet att lämna synpunkter. Vid flera möten informerades om rapporten både ute på landsbygden och vid speciellt inbjudna möten och seminarier på Näringslivskontoret. Rapporten delades ut till kommunstyrelsens ledamöter i samband med styrelsens resa på landsbygden maj 2004.

Därefter har Näringslivskontoret arbetat aktivt tillsammans med turistföretagen för att stödja dem när det gäller att utveckla affärsverksamheterna samt att få företagarna att lära känna varandra för att kunna samarbeta och koppla ihop t ex aktiviteter och boende. Man har genomfört ett stort antal möten och seminarier.

Ett viktigt steg är skapande av webbsajten ”stockholmcountyside.com”. Drygt 30 företagare deltar på sajten med egna hemsidor på engelska, tyska, italienska och polska. Företagen ansvarar för sina hemsidor och kommunen ansvarar för förstasidorna till de olika avsnitten. Sidan har haft stor genomslagskraft och kan räkna över 500.000 besökare sedan starten i oktober 2004 till augusti 2005. Företagen är huvudsakligen från Katrineholm. Det finns företag från Flen och Vingåker också men intresset från deras sida har inte varit lika stort som i Katrineholm.

Sedan hösten 2005 pågår ett arbete tillsammans med regionförbundet Sörmland att utveckla samarbete inom turismen med flera europeiska länder. Spanien, Norge, Tyskland, Tjeckien, Skottland, Irland och

Sverige har bildat ett nätverk och ska hitta samarbetsformer mellan länderna. Syftet är att kunna erbjuda gemensamma paket till utomeuropeiska besökare.

Tillväxt häst

Tillväxt häst är ett projekt som sätter Katrineholm på kartan som hästkommun. Det är ett nätverksprojekt som gör att verksamma inom hästnäringen kan börja samarbeta med varandra. Detta projekt bör bli webbaserat. Idag finns en bra broschyr över medverkande företag, men för att nå ut och ständigt hållas aktuell bör företagarna uppmuntras att skapa hemsidor som läggs ut på internet. Hur sidan ska ajourhållas och vem som ska äga sidan och hur den ska stå i förhållande till Stockholm countryside bör utredas.

Transport Skavsta – Katrineholms tätort

Företaget Flyggbussarna har begärt och erhållit trafiktillstånd för att trafikera sträckan Skavsta – Katrineholm – Vingåker – Örebro – Karlstad. Företaget har dock för tillfället inga planer på att starta regelbundna busstransporter i dagsläget.

För turistföretagens del är det dock viktigt att regelbundna transporter upprättas. Sedan november 2005 kan bussresor bokas via internet till och från stationerna i Katrineholm, Flen och Vingåker via en privat företagare. En enkelresa till Skavsta kostar 120 kr och bokas via www.ebuss.se

Fortsatt arbete inom landsbygdsturism

Arbetet med att utveckla landsbygdsturismen är mycket viktigt för att främja arbetstillfällena på landsbygden. Det är svårt att se någon annan näringssektor med en sådan utvecklingspotential.

Befintligt näringsliv måste utvecklas och nyföretagandet öka. Insatser för att stimulera och stödja nyföretagandet på landsbygden behövs. Att bo och verka på landsbygden innebär ofta att en företagare har många strängar på sin lyra och sysslar med flera olika verksamheter. Många turistsatsningar kan kombineras med lantbruk eller annan sysselsättning.

Basverksamheter inom turismen på landsbygden är ett stort utbud av boende och mat, därtill kopplas upplevelser. Hur kan vi åstadkomma fler attraktiva boenden och ett större utbud av matupplevelser?

För att ytterligare vässa landsbygdsturismen måste arbetet med att utveckla företagen och arbetet med att skapa paket fortsätta. Utbildning inom olika områden är viktigt såsom språk, ekonomi och kulturkunskap. Utveckling och samordning mellan kommunen och näringslivet av webbsiten www.stockholmcountryside.com likaså.

Myndighetskontakter

Många företagare på landsbygden har framfört att det är krångligt med myndighetskontakter. Det som främst har framhållits är det är dyrt och krångligt med tillstånd från miljö- och hälsovårdsnämnden samt med alkoholtillstånd.

Denna rapport omfattar därför en enkel undersökning hur några vanliga tillstånd behandlas och prissätts i fem närliggande kommuner. Nedan följer resultatet som visar att behandlingen och synen på frågorna verkar vara ganska lika mellan kommunerna. Det beror naturligtvis på att alla utgår från lagstiftningen.

Det finns dock frågor som inte är mätbara i en sådan här undersökning. Det handlar om bemötande. Eftersom dessa frågor upplevs som mycket besvärliga bland landsbygdsföretagarna är det extra viktigt att utveckla en dialog mellan myndigheter och näringsidkare för att öka förståelsen dem emellan. För en företagare är det också viktigt att få reda på vad man **får** göra, inte bara vad man inte får.

Intressant är att notera att kommuner tillämpar olika policy vad gäller det som anses anmälningspliktigt i fråga om stuguthyrningar. Ett par kommuner utövar tillsyn över alla stugor. I en kommun anser man att man överhuvudtaget inte har någon yrkesmässig stuguthyrning. Det är av väsentlig betydelse för stugverksamheten på landsbygden att man känner till att det finns ett undantag i Livsmedelslagen som rör servering av mat i hemmiljö. För beredning och servering av måltider i anslutning till rumsuthyrning, Bed & Breakfast, i hemmiljö krävs ej godkänd livsmedelslokal om verksamheten ej är tillståndspliktig enligt lagen om pensionat och hotellrörelse, det vill säga om verksamheten har högst fyra gästrum och åtta gäster per natt.

Sammanställning av enkät till Miljö- och hälsa i fem olika kommuner

Caféverksamhet

- Vad kräver MoH för att caféverksamhet ska kunna startas på landsbygden?
- Har antalet sittplatser betydelse?
- Vad kostar tillståndet första gången?
- Vad kostar det därefter?

Köping	Nyköping	Eskilstuna	Arvika	Katrineholm
Kökets storlek ska vara anpassat till antalet gäster. Lokalens utformning, sortiment, utrustning och tillgången på dricksvatten påverkar tillståndet.	Verksamheten ska kunna bedrivas på ett hygieniskt sätt. Menyförslag, redovisning av avfallshantering och vattenprover krävs liksom ritning över lokalen.	Köket ska vara tillräckligt bra för den verksamhet som ska bedrivas.	Kökets storlek ska vara anpassat till antalet gäster.	Kökets storlek ska vara anpassat till antalet gäster. Ritning över lokalen krävs och personaltoalett, handtvättställ, diskmaskin och godkänd VA-lösning.
Antalet sittplatser har ingen betydelse	Antalet sittplatser har ingen betydelse	Antalet sittplatser har ingen betydelse.	Antalet sittplatser har betydelse för när kundtoalett bör anordnas	Antalet sittplatser har ingen betydelse. Inga krav på kundtoalett.
2.100 kr	2.100 kr	2.100 kr	2.100 kr	2.100 kr
2.100 kr/år	2.100 kr/år	2.100 kr/år Tillfälligt tillstånd – halva kostnaden	2.100 kr/år Liten omfattning – halva kostnaden	2.100 kr/år

Stuguthyrning

- Vad kräver MoH för att stuguthyrning ska kunna startas på landsbygden?
- Har antalet sängplatser betydelse?
- Vad kostar tillståndet första gången?
- Vad kostar det årligen därefter?

Köping	Nyköping	Eskilstuna	Arvika	Katrineholm
Lämpliga lokaler Godkänt vatten	Lämpliga lokaler. Vid uthyrning av en stuga till ett hushåll krävs ingen anmälan.	Anmälningsplikt avgörs från fall till fall om uthyrningen sker ”yrkesmässigt”.	Anmälningsplikt endast vid minst 9 bäddar eller minst 5 rum. Prövning av frukostservering debiteras ej.	Lämpliga lokaler, ritning. Godkänt vatten o avlopp. Mat får serveras vid mindre verksamhet i hemmiljö.
Antalet sängplatser har ingen betydelse.		Antalet sängplatser har ingen betydelse.		Mindre än 8 sängplatser eller 4 rum
1.500 kr	1.935 kr	Avgift baseras på timdebitering	1.200 kr	2.431 kr
Vart 5:te år 750 kr/timme	Återkommande tillsyn timdebitering.	C:a vart 5:te år, timdebitering.	Förekommer ingen yrkesmässig uthyrning i kommunen.	1.823/år

Att hålla hästar

- Vad kräver MoH för att hästar ska kunna hållas på landsbygden (ej yrkesverksamhet)?
- Har antalet hästar betydelse?
- Vad kostar tillståndet första gången?
- Vad kostar det årligen därefter?

Köping	Nyköping	Eskilstuna	Arvika	Katrineholm
Tillstånd krävs ej för få hästar utanför planlagt område	Tillstånd krävs ej för få hästar utanför planlagt område	Godkänd gödselhantering		Tillstånd krävs ej för få hästar utanför planlagt område
För fler än 10 hästar eller 4 gästhästar krävs tillstånd	För fler än 10 hästar eller 4 gästhästar krävs tillstånd	För fler än 10 hästar eller 4 gästhästar krävs tillstånd	För färre än 15 hästar krävs tillstånd	För fler än 10 hästar eller 4 gästhästar krävs tillstånd
Vart 5:te år/ 1.500 kr	Vart 3:e år/ 645 kr	Vart 3:e år/ timdebitering	Vart 3:e år/ 600 kr	Vart 3:e år/ 912 kr

Underlätta myndighetskontakterna med enkla informationsblad!

För många kommuninvånare upplevs myndighetshandlingen som krånglig. Det är svårt att känna till alla lagar och fylla i alla blanketter som krävs. Därför innebär detta förslag att förvaltningar ska utarbeta enkla daterade informationsblad som behandlar vanliga frågor. Bladen verkar både inåt organisationen och skapar samstämmighet bland handläggare samt utåt mot medborgarna som dels i förväg vet vad som gäller och dels garanterar en likabehandling av medborgarna. Bladen är arbetsbesparande eftersom kunderna inte har orealistiska förväntningar på kommunen och vet vad som förväntas av dem. En gemensam layout underlättar för medborgaren att se vem som är avsändare. Informationen läggs ut på webben och uppdateras kontinuerligt men kan också skrivas ut som enkla, dubbelsidiga A4-blad.

På landsbygden finns många småföretagare. Där finns också en potential för nya småföretagare att etablera sig framförallt i turismbranschen. Då uppstår många frågor som rör tillstånd för t ex caféverksamhet eller vad som gäller för stuguthyrning på landet. Bladen bör utarbetas med uppdraget att underlätta så mycket som möjligt för företagare och boende på landsbygden.

Förslag på infoblad:

- Öppna café på landsbygden
- Ha stuguthyrning på landsbygden
- Att hålla hästar på landsbygden
- Bygga på landsbygden
- Starta företag på landsbygden
- Alkoholtillstånd

Bilaga 2 "Att starta företag på landsbygden"

Bilaga 3 "Att bygga nytt på landsbygden"

Förslag

Detta program för landsbygdsutveckling innehåller följande förslag till beslutspunkter. En del förslag är konkreta, andra är av målsättningskaraktär. Beskrivningar och motiveringar till förslagen finns i rapportens löpande text.

Demokrati och förankring

Fördelning av kommunens landsbygdsutvecklingsmedel till sockenorganisationerna bör beslutas av kommunen ensam.

Kommunen bör rådgöra med sockenorganisationerna i de frågor som rör landsbygden. Kommunen bör samla till gemensamma informationsmöten minst 1 gång/år, skicka information i aktuella ärenden, inbjudan till evenemang/seminarier då och då eller erbjuda viss utbildning för de lokala representanterna.

En kontaktperson bör utses för landsbygdsfrågor på kommunstyrelsens förvaltning. Uppföljning av utvecklingen på landsbygden bör göras årligen och finnas med i kommunens budgetdokument.

Förslag på nyckeltal:

- Antal invånare
- Antal företag (även enskilda firmor)
- Antal arbetstillfällen

Service

Landsbygdsskolorna ska så långt som möjligt samordna sin verksamhet med andra förvaltningar, lokala intressenter, föreningar m fl. Syftet är att skapa ”skolan mitt i byn”, en plats för hela bygden.

Kommunalt finansierade verksamheter eller verksamheter som kommunen ger bidrag t ex samlingslokaler bör så långt som möjligt koncentreras till skolan eller äldreboendet. Friställda kommunalt ägda lokaler kan säljas i första hand som bostäder.

Kommunen bör uppmana landstinget att anordna en mobil tandläkarmottagning på samma sätt som man idag har mammografibussar.

Kommunen bör undersöka möjligheten att helt eller delvis upphandla landsbygdsbutiken som leverantör av livsmedel och andra möjliga varor till den lokala skolan och äldreboendet.

Kommunen bör uppmana länsstyrelsen att påverka staten så att de statliga bolagen, Systembolaget, Posten, Svenska spel och Apoteksbolaget samordnar sina datasystem, minskar avgifterna och är mer lyhörda för landsbygdsbutikernas speciella situation.

Kommunen bör tillse att en trevlig centrumpunkt tillskapas i de mindre tätorterna med några sittplatser och planteringar där så är lämpligt. Likaså bör kommunen tillse att trafikmiljöerna genom tätorterna görs säkra.

Kommunen bör i samverkan med sockenorganisationer och lokalt näringsliv undersöka möjligheten att ordna dusch och tvättmöjligheter för sommarboende sommartid.

Boende

Kommunen bör utvärdera Lantbo 05 under hösten 2006.

Kommunens hemsida bör utvecklas med avseende på boende på landsbygden.

Kommunen bör informera om möjligheten till permanentboende när fritidshus ansluts till det kommunala va-systemet.

Kommunen bör utreda vilka fritidshusområden som ytterligare går att ansluta till kommunala va-systemet. Detaljplaner i fritidshusområden som är attraktiva bör anpassas för permanentboende.

Kommunikationer

Kommunen bör utreda möjligheter och kostnader för att ordna en transport från Katrineholms tätort mellan 17.30 – 18.00 varje vardag till varje mindre tätort i kommunen.

Kommunen bör utreda möjligheten för landsbygdsbor att utnyttja redan befintliga, kommunalt finansierade transporter med hjälp av bokning via datorn.

Kommunen bör utveckla säkerhetstänkandet vad gäller skolskjutsar på landsbygden både vad gäller förarnas utbildning och den fysiska utformningen av skolvägar och hållplatser.

Kultur

Kommunen bör fundera över långsiktiga strategier för att bibehålla kulturlandskapet öppet tillsammans med landsbygdsbefolkningen och länsstyrelsen.

Kommunen bör tillsätta en utredning med uppgift att utarbeta en strategi för att ta vara på den potential som Julita Gård representerar i kommunen. Kraftfulla insatser på flera nivåer behövs för att lyfta frågorna om Julita Gård.

Näringsliv

Kommunen bör tillsammans med näringslivet utveckla turistsajten ”Stockholm countryside” ytterligare.

Kommunen bör ytterligare stimulera det pågående arbetet med att utveckla turistföretagen och skapa turistpaket. Utbildning inom olika områden är viktigt såsom språk, ekonomi och kulturkunskap.

Kommunen bör utarbeta enkla informationsblad i vanligt förekommande frågor i syfte är att underlätta för företagande och boende på landsbygden. Bladen bör finnas på webben.

Kommunen bör arbeta aktivt med utbildning i hur man bemöter invånarna.

Bilagor

Nya Fogelstadskolan!

Katrineholm har en lång tradition av att arbeta med kvinnofrågor ur en demokratiaspekt. En pionjärverksamhet var Kvinnliga Medborgarskolan vid Fogelstad som verkade 1925-54 och som utbildade tusentals kvinnor i demokratifrågor. Denna verksamhet skulle kunna tas upp på nytt, men nu främst riktad mot invandrarkvinnor.

Bakgrund

Kvinnliga Medborgarskolan vid Fogelstad kom till efter det att kvinnorna fått sin rösträtt 1921. ”Om det ska märkas att kvinnorna kommit in i samhället måste de bli många och kunniga”, sade Elisabeth Tamm, en av de första fem kvinnorna i riksdagen. Efter en försökskurs sommaren 1922, planerades och startades en permanent skola på hennes gods Fogelstad i Julita socken i Sörmland.

Skolan verkade mellan 1925 och 1954 och hade i allmänhet tre kurser per år, vår sommar och höst. Sammanlagt fick cirka 2 000 kvinnor utbildning på Fogelstad.

Skolan var ovanlig genom att den samlade kvinnor från alla samhällsklasser och yrkesgrupper och med olika politisk inställning. Skolan ville inte indoktrinera eller styra utan tvärtom väcka kvinnor till medvetenhet om sina egna resurser och om vikten av att äntligen delta i att bygga och prägla samhället. Medborgarskap var det centrala begreppet. ”Skolan vill ge sitt bidrag i arbetet för att bakom vårt medborgarskap måtte stå självständiga och ansvarsfulla människor. Skolan arbetar genom att samla människor från olika arbetsfält och livsområden, från landsbygd och städer, till gemensamma studier och ömsesidigt utbyte.” (Ur skolans första prospekt). För många kvinnor var detta första gången som någon tilltrorde dem att ha ett eget omdöme och som tillfället gavs dem att komma fram till en egen välgrundad uppfattning, som dessutom bemöttes med respekt.

Undervisningen gav översikt över de historiska sammanhangen, inte minst demokratins framväxt, föreläsningar i praktisk psykologi och medborgarkunskap, den senare praktiserad i låtsaskommunen Komtemåtta - där deltagarna fick pröva på olika förtroendeposter genom rollspel långt innan begreppet fanns. Aktuella politiska och sociala frågor togs upp i föredrag och diskussioner. Muntlig framställningskonst, sång, musik, konst, gymnastik och rytmik fanns också med på schemat. Alla lärde av alla och berättelserna ur kursdeltagarnas egna liv vidgade vyerna och fördjupade gemenskapen. ”Alla har något att berätta men de flesta vet inte om det!”

Kurserna på Fogelstad kom att betyda mycket för deltagarna, för många innebar det början på en ny epok i deras liv. ”Jag kom hit som ett ingenting och cyklade härifrån som en människa.” Många kvinnor tog politiska uppgifter i stat och kommun. Åtskilliga hamnade i riksdagen. Under en period hade åtta av arton kvinnliga riksdagsledamöter gått på Fogelstad.

Idéen om en Ny Fogelstadskola

Det finns många paralleller mellan situationen för invandrarkvinnor idag och för svenska kvinnor på 1920-talet.

När kvinnorna fick rösträtt 1921 hade de ingen vana vid att fungera i nämnder, kommittéer, eller överhuvudtaget i offentliga sammanhang. Kort sagt de hade ingen vana att utöva sitt nyvunna medborgarskap. Under många år när kvinnorna trots allt började finnas med i olika sammanhang representerade de sällan en åsikt utan var endast representanter för sitt kön.

Dagens invandrare ses ofta som en homogen grupp trots att de kommer från många olika länder med vitt skilda kulturer. I Sverige representerar invandrarna sällan en åsikt utan sitter med som representanter för gruppen invandrare. Framförallt de invandrade kvinnorna deltar sällan i samhällsbygget och utövar därigenom inte sitt medborgarskap.

Men för framtiden är det viktigt att vi arbetar för att alla medborgare, även utlandsfödda, deltar i det demokratiska arbetet i nämnder, styrelser och föreningar.

En tanke och vision är att Fogelstadskolan ska återuppstå med ungefär ursprungligt koncept med bl a samhällskunskap, rollspel i låtsaskommunen ”Komtemåtta”, gymnastik och gemensamma berättarstunder. Skolan ska i första hand vända sig till invandrarkvinnor men också stå öppen för svenskor bl a för integrationens skull. Det skulle vara fullt möjligt att i huvudsak använda det gamla konceptet och förlägga skolan till Katrineholms kommun.

Grunden är redan lagd genom att föreningen Fogelstad Kvinnokurser under ett par års tid hållit kurser som vänt sig till invandrarkvinnor och till fackligt anslutna kvinnor i Fogelstadsandan.

För att garantera skolan en långsiktighet skulle flera kommuner kunna ”abonnera” på platser och hänvisa intresserade invandrarkvinnor dit. Att gå i skolan skulle vara kopplat till arbetsmarknadens trygghetssystem. Efter skolan skulle kanske deltagarna garanteras kvalificerad praktikplatser under en period osv. Det finns många kreativa idéer.

Det är viktigt att skolan är fristående. Det är lika viktigt att de som ska arbeta med projektet avlönas och att arbetet inte sker på ideell grund utan på professionell.

Bakom dessa tankar står samtliga Fogelstadföreningar.